

ციბეხანი

№ 122 / 4 - 10 თებერვალი / 2013

ახალი ინიციატივა ომის ვეტერანებისათვის **გვ. 28**

უნდა ვესაუბროთ თუ არა აფხაზებსა და ოსებს? **გვ. 06**

მითები და სინამდვილე ჰესების შესახებ **გვ. 44**

რატომ ვპარგავთ დედებს და ჩვილებს? **გვ. 30**

თბილისის გამწვანების თეორიამ **გვ. 32**

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

ფასი 2 ლარი

"ოსნების"

100 **ელა**

სადაც არის

რაც დარჩა სათქმელი

ყოვანი შაბათს 22:00

შენვინაობა
შენვინაობა ყოვანობის
არაა რაღაც თქმელი,
ო, რაც ყველაზე მეტად
საინტერესოა.

სადაც არის, ვინა
ყოვანობის რაც
სათქმელი.

მთავარი რედაქტორი

შორენა შავერდაშვილი

აღმასრულებელი რედაქტორი

ნინო ბექიშვილი

რედაქტორები

ლიკა ზაკაშვილი

ირაკლი აბსანძე

შურნალისტები:

ზურაბ ვარდიანი, თათია ხალიანი, ანი ჭანკოტაძე, თინა ყიფშიძე, გიორგი გოგუა, გიორგი ჭეიშვილი, სოფო აფციაური, ეკა მაღალაძე, ლაშა ქავთარაძე, ქეთევან ღვედაშვილი

კონტრიბუტორები:

სილვია შტრობერი, ირაკლი მაჭარაშვილი, იუსტინა მელნიკიევიჩი

რედაქცია:

ფოტო-რედაქტორი

ლევან ხერხეულიძე

გრაფიკული დიზაინი

თორნიკე ლორთქიფანიძე

რედაქტორ-სტილისტი

ნინო ბექიშვილი

კორექტორი

ნათია ორმოცაძე

გამომცემლობა:

ლიბერალი

ქეთევან ბაბუნაშვილი

გაყიდვებისა და გიგანტის

განვითარების მენეჯერი

რუსუდან ბარათაშვილი

გაყიდვების მენეჯერი:

ქეთევან ქავთარაძე

მარკეტინგის მენეჯერი:

ია შენგელია

დისტრიბუტორი:

მიხეილ მამუჩიშვილი

შურნალის გამოწერის მსურველები

დაგვიკავშირდით: 247 10 05.

ზამთრის არდადეგების შემდეგ, თქვენ წინაშე „ლიბერალის“ პირველი ნომერია, მთავარი თემით – „ოცნების“ 100 დღე“. ანალიზისათვის შევარჩიეთ ის თემები, რომელიც ბოლო 3 თვის მანძილზე განსაკუთრებით მწვავე და მნიშვნელოვანი იყო და შედეგად მივიღეთ ექვსი სტატიის ერთობლიობა თვითმმართველობაზე, საგარეო პოლიტიკაზე, მართლმსაჯულებაზე, ჯანდაცვის რეფორმაზე, კულტურის პოლიტიკასა და ქვეყნის საგარეო ხედვაზე.

ცხადია, არანაკლებ მნიშვნელოვანია განათლება და თავდაცვის სფერო, თუმცა განათლებაში გია დვალის რეფორმების კომისიის გარდა, რომელზეც არაერთხელ დავწერეთ და გავიხარეთ, მნიშვნელოვანი თითქოს არაფერი მომხდარა. მანდატურების ახალ ფორმებზე გამოცხადებული კონკურსით კი ნამდვილად არ აღვფრთოვანებულვართ.

თავდაცვის სამინისტრო რამდენიმე მნიშვნელოვანი ინიციატივით გამოვიდა, მათ შორისაა ვეტერანთა უფლებების დაცვისათვის საჭირო საკანონმდებლო ბაზის მომზადება – „ქვეყანა ფასდება იმით, თუ როგორ უფლის საკუთარ გმირებს, ომში დაღუპულ გმირებს, მათ ოჯახებს და ვეტერანებს“ – განაცხადა ირაკლი ალასანიამ და გიორგი ჭეიშვილიც წერს ამ თემაზე ახალ ნომერში. თუმცა, მნიშვნელოვანი საკადრო გადაწყვეტილებები და თავდაცვის ახალი კონცეფციის შემუშავება ჯერ წინ არის.

პოსტ-საარჩევნო პოლიტიკურ კავაფონიას, მე პირადად, სულ უფრო და უფრო უხალისოდ ვადევნებდი თვალს და ვერ ვხდებოდი, რითი იყო არსებითად საინტერესო „ნაციონალური მოძრაობის“ რევანშისტული კამპანია, პრემიერის რიტორიკული აღრევები ან ხელისუფლების გადაწყვეტილებების ეკლექტიურობა. ამის მიუხედავად, 100 დღიანი საორიენტაციო პერიოდის გასვლის შემდეგ, „ლიბერალი“ კვლავ შეეცდება კრიტიკულად შეაფასოს ახალი პოლიტიკური რეალობა.

შორენა შავერდაშვილი

"ჩვეყანა ფასდება იმით, თუ ხობოხ უცის ბმიხებს, მათ ოჯახებს და ვახეხანებს"

თავდაცვის სამინისტროს ინიციატივით, ვეტერანთა პრობლემების გადაჭრის, მათი საჭიროებების დადგენისა და სოციალური უფლებების დაცვისთვის ახალი სამთავრობო კომისია შეიქმნა. კომისიამ, რომელსაც საქართველოს ჯანდაცვის მინისტრი დავით სერგენეკო ხელმძღვანელობს, მუშაობა 2013 წლის 12 იანვარს დაიწყო. რამდენიმე დღეში საქართველოს პრეზიდენტმა 17 იანვარს საზოგადოებას ახალი საკანონმდებლო ინიციატივები წარუდგინა, მათ შორის კანონპროექტი, რომელიც რამდენიმე პუნქტისაგან შედგება, სამხედრო მოსამსახურეებისათვის სოციალური გარანტიების შექმნას შეეხება. რამდენად ეფექტურად მოახერხებს ხელისუფლება ვეტერანთა უფლებების დაცვას, სავარაუდოდ, მალე გამოჩნდება.

"ოსნების" 100 დღე

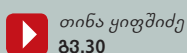
კრიტიკის გარეშე 100 დღე პირველად მსოფლიო ფინანსური კრიზისის დროს ამერიკის პრეზიდენტად არჩეულ ფრანკლინ რუზველტს მისცეს. ეს იყო ერთგვარი ჯენტლმენური შეთანხმება პოლიტიკასა და მედიას შორის, რომელსაც პრეზიდენტისთვის პირველ საკადრო გადანაცვლებებსა და ქმედებებში მეტი თავდაჯერებულობა უნდა მიენიჭებინა. ჟურნალისტებისგან ინიცირებული ეს დაუნერული კანონი შემდგომში ოპოზიციამაც გაიზიარა. ინტერნეტის ეპოქაში რთულია ჯენტლმენური შეთანხმებების დაცვა. სოციალურმა მედიამ ყველა აქტიური მოქალაქე ჟურნალისტად აქცია, ჟურნალისტებს კი სულ უფრო გვიმძაფრებს აქტივისტობის, პროცესში მონაწილეობის ცდუნებას.

„ლიბერალი“ ახალ მთავრობას ამ 100 დღის განმავლობაშიც აკრიტიკებდა, ოღონდ ინტერნეტიდან. ბეჭდურ გამოცემაში ბოლო 3 თვის უფრო სიღრმისეულ ანალიზს გთავაზობთ. ის, რაც ჩვენ 1 ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ დავინახეთ – „ოცნების“ 100 დღე.

ხატომ ვახეხავთ ელებს და ჩვილებს?

საქართველოში დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა განვითარებული ქვეყნების მაჩვენებლებს ისევ აღემატება. სახელმწიფო ორსულობის პერიოდში ექიმთან ოთხ ვიზიტს აფინსებს, რაც მხოლოდ ფიზიოლოგიური, გართულებების გარეშე მიმდინარე ორსულობის დროსაა საკმარისი, მაგრამ თუ ორსულობა რისკს შეიცავს, მაშინ დამატებითი ვიზიტები და სერვისებია საჭირო.

მითაბი და სინამდვილა ჰესების შესახებ

ირაკლი მაჭარაშვილი აღწერს იმ საფრთხეებს, რაც დერივაციული ჰესების მშენებლობას მოჰყვება და იმ მითების შესახებ საუბრობს, რაც ჰესებთან დაკავშირებით ჩვენში დამკვიდრდა. მითია ის, რომ დერივაციული ჰესები ბუნებისადმი მეგობრული ჰესებია; ისიც, რომ ასეთი ჰესები არ იწვევს კლიმატის ცვლილებას, ისიც, რომ ჰესების მშენებლობა მნიშვნელოვანია ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებისათვის; და კიდევ ის, რომ თუ ჰესები არ აშენდა, 2-3 წელიწადში საქართველოში შეიძლება 90-იანი წლების სიბნელეში დაბრუნდეს.

 ირაკლი მაჭარაშვილი
03.44

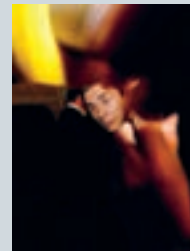
ფოტოხიჯოხი

„ჩვენი მკერდი არ იკბინება“

 იუსტინა მელნიკიევიჩი
03.36-43

ნომერი:

ფოტო: ლალი ალანოიძე

04 მოკლედ

ორი აზრი

06 უნდა ესაუბრონ თუ არა ქართველები აფხაზებსა და ოსებს შუამავლების გარეშე?
ქეთევან ციხელაშვილი vs სერგი კაპანაძე:

ინტერვიუ

08 სახალხო დამცველის გამოწვევები

მთავარი თემა

- 13 მართული თვითმმართველობის 100 დღე
- 16 მართლმსაჯულების 100 დღე
- 18 ჯანდაცვის 100 დღე
- 20 დიპლომატიური შეცდომების 100 დღე
- 23 ივანიშვილი - 100 დღე თანამდებობაზე
- 26 კულტურის პოლიტიკის 100 დღე

საზოგადოება

32 თბილისის გამწვანების თეორემა

48 ციტატები

გამოცემელი:

შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0183, ჟღენტის ქ. 35. ტელ.: (995 32) 2145002, 2145004. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge ვებ-გვერდი: www.liberali.ge

სხვა გამოცემები:

„ცხელი შოკოლადი“, გაზეთი „ლიბერალი“
„ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია.
ფურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.

ბაჭყალი:

შპს „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, ნერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 235 70 02.
გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.

დამოუკიდებელი მოსამართლეთა თვითმართველობის ორგანო. „მისი წევრები უნდა იყვნენ დამოუკიდებლები, მის შემადგენლობაში კი მოსამართლეებთან ერთად უნდა შედიოდნენ მეცნიერები და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები. მოსამართლეები ფარული კენჭისყრის წესით უნდა აირჩიონ, თუმცა ამავედროულად, მნიშვნელოვანია კანონის უზენაესობის დარღვევის თავიდან აცილება – საბჭოს წევრები არ უნდა იყვნენ დათხოვნილი, ვიდრე მათი უფლებამოსილება არ ამოიწურება. ვენეციის კომისიის პრეზიდენტი საქართველოს საგარეო კურსის კონსტიტუციით გარანტირების აუცილებლობას ვერ ხედავს. მისი თქმით, მთავრობის წარმომადგენლებთან საუბრისას მსგავსი რამ არავისგან მოუსმენია.

ყველა ამბობს, რომ ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის კურსი გაგრძელდება, რადგან ეს საქართველოს მოსახლეობის 75 პროცენტის სურვილია. მეც, როგორც ევროპელი, ამ პოზიციას ვემხრობი“, – აღნიშნა ჯანი ბუკიკიომ.

თქიქეთში- აბოხისი- ახიქანვას- აპიხაბან

სამოქალაქო აქტივისტები შიშობენ, რომ კანონი რომელსაც მომავალ კვირაში თურქეთის კაბინეტს წა-

რუდგენენ, ქალებისათვის აბორტის გაკეთების უფლებას აკრძალავს. მთავრობა პირობას დებს, რომ რეპროდუქციული ჯანმრთელობის შესახებ ახალი კანონი 10 კვირამდე აბორტების ლეგალურობას არ შეეხება. ქალთა უფლებების აქტივისტები მთავრობის ამ პირობის მიუხედავად მაინც ფიქრობენ, რომ გარკვეულ შემთხვევებში ქალთა აბორტის უფლება შეიზღუდება.

კანონის მიხედვით აბორტის გაკეთება მხოლოდ სამედიცინო დაწესებულებებში იქნება ნებადართული. ის ასევე მოიცავს ექიმის უფლებას უარი თქვას აბორტის გაკეთებაზე.

„ეს კანონი ზრდის ლიმიტსა და ხელმისაწვდომობას, განსაკუთრებით იმ ქალებისთვის, რომლებიც სოფლებში ცხოვრობენ და მწირი ფინანსური რესურსები აქვთ“ – ამბობს ქალთა უფლებების დამცველი აქტივისტი სელინ დაგისტანლი.

ერთ-ერთი ექიმი, რომელიც ანონიმურად დარჩენას ამჯობინებს, ამბობს, რომ კანონი დახურულ კარს მიღმა მომზადდა, სპეციალისტებთან და ქალთა უფლებების დამცველებთან კონსულტაციის გარეშე. ჯანდაცვის სპეციალისტები შიშობენ იმ შედეგების გამო, რაც ახალმა კანონმა შეიძლება მოიტანოს.

ისრაელი სიჩიისბან საჯანუხო შახჯანს ელოება

ისრაელი ოთხშაბათს სირია-ლიბანის საზღვრის დაბომბვის გამო სამაგიეროს გადახდას ელოდება. ოთხშაბათს ისრაელის მხრიდან სირია-ლიბანის საზღვრის დაბომბვა რუსეთისა და არაბეთის ლიგის მიერ სირიის სუვერენიტეტის დარღვევად შეფასდა. „საერთაშორისო ორგანიზაციის დუმილი ისრაელის მიერ სირიის სუვერენიტეტის დარღვევის მიმართ აგრესიის ახალ ტალღას ახალისებს,“ – ამბობს ნაბილ ალ-არაბი, არაბთა ლიგის ხელმძღვანელი. რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის თქმით, თუ ისრაელის მხრიდან საზღვრის დაბომბვის ფაქტი დადასტურდება, მაშინ სუვერენული ქვეყნის ტერიტორიაზე არაპროპორციულ შეტაკებასთან გვაქვს საქმე და არანაირი მიზეზი მას არ ამართლებს. საერთაშორისო საზოგადოებასთან ერთად საჰაერო დაბომბვის შესახებ ოფიციალურ დუმილს, თავის მხრივ, ისრაელიც აგრძელებს. [A]

ღიას

ქეთევან ციხელაშვილი

რეინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის პირველი მოადგილე

ყველა სამშვიდობო მოლაპარაკების დროს დუმილსა და კომუნიკაციის მიღმა დარჩენას საუბარი სჯობს. ცხადია, ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ რეალობა და ამ ხალხსაც ნადვილად უნდა ვესაუბროთ. მათ შორის, შუამავლების გარეშეც, რათა გავიგოთ მათი ინტერესები. ილუზიები ნამდვილად არ გვაქვს, მაგრამ ეს ერთადერთი საშუალებაა, რომ პროცესი პატარ-პატარა ნაბიჯებით წავიდეს წინ. თუმცა, ეს მთელი პროცესის მხოლოდ ერთ-ერთი კომპონენტი შეიძლება იყოს – ჩვენ რუსულ-ქართული კონფლიქტი გვაქვს და ეს სამწუხარო ფაქტია. ჟენევის მოლაპარაკებები მნიშვნელოვანი ფორმატია, რამდენადაც რუსულ-ქართული განზომილებაა წარმოდგენილი და ამ კომპონენტის დაკნინებას არავინ აპირებს. ჩვენ უბრალოდ მიგვაჩნია რომ გარკვეული პირდაპირი კომუნიკაცია აფხაზებსა და ოსებთან კარგი იქნება.

ამ ეტაპზე არც მიმდინარეობს ამ საკითხის განხილვა და არ ვაკონკრეტებთ კონკრეტულად რისი მხარე არის აფხაზეთი და ოსეთი – მოლაპარაკების, კონფლიქტის თუ სხვა, მაგრამ არც მისი მხარედ აღიარება იქნებოდა ტრაგიკული – თუკი ჩვენ მხარეებზე ვისაუბრებთ, ამით ნამდვილად არ ხდება რუსულ-ქართული კონფლიქტის მნიშვნელობის დაკნინება.

აფხაზებისა და ოსებისგან ხშირად გვემის, რომ მათი ხმა და აზრი იგნორირებულია – ისინი თან არიან და თან არ არიან – მონაწილეობენ მოლაპარაკებებში მაგრამ ჩვენ მათ არ ვაღიარებთ. რაკი ეს ხელს უშლის პროცესის წინსვლას, რაციონალური პოზიციაა, რომ მოსინჯო, კონტაქტზე გახვიდე და ნახო, შეუწყობს თუ არა ეს კონფლიქტის რეგულირებას ხელს. მე არ ვფიქრობ, რომ სწორი მიდგომა იყო ამ ხალხთან ერთად თან ერთ მაგიდასთან ჯდომა და თან მთლიანად იგნორირება.

დღის წესრიგში რომ მართლაც იდგეს მათი მხარედ აღიარების საკითხი, ეს მაინც არ ნიშნავს ჩვენი ინტერესების დაკნინებას. მხარედ აღიარება აბსოლუტურად განსხვავებული რამეა და არ გულისხმობს სტატუსისა და სახელმწიფოებრიობის აღიარებას. მხარის წოდებას არანაირი შედეგი არ მოყვება – არც ვალდებულებებს არ წარმოშობს და არ არც ავტომატურად სტატუსის ამალღების საკითხს არ სვამს.

აფხაზების და ოსების იგნორირება ძალიან დიდი ხნის განმავლობაში ხდებოდა და ამის შედეგი რაცაა, ნათელად ვხედავთ.

უნდა ესაუბრონ აფხაზებსა და ოსებს

■ ჩვენ უბრალოდ მიგვაჩნია, რომ გარკვეული პირდაპირი კომუნიკაცია აფხაზებსა და ოსებთან კარგი იქნება.

არა

სერგი კაპანაძე:

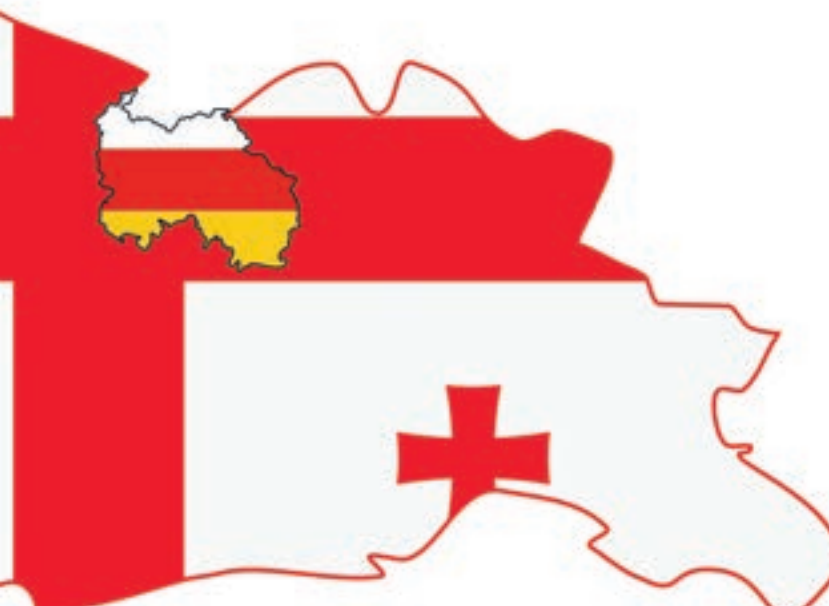
საქართველოს რეფორმების ასოციაციის დირექტორი

რა თქმა უნდა, უნდა ესაუბრონ. საუბარში არ არის არანაირი საფრთხე პოტენციურადაც კი. საუბარი აუცილებელია, თუმცა საუბარი არ ნიშნავს კონფლიქტის მხარედ გამოცხადებას. ეს ხშირად ერევათ ხოლმე და ამბობენ, რომ საუბარი არ შეიძლება, თუ მათ კონფლიქტის მხარედ არ გამოაცხადებ. აფხაზეთისა და ოსეთის მხრიდან მოთხოვნა, რომ, აი, კონფლიქტის მხარედ გვადიარეთ და მერე გელაპარაკებითო, უკვე საფრთხეა. მათი მთავარი მიზანია, რომ კონფლიქტის დარეგულირების პროცესში აღქმული იყვნენ კონფლიქტის მხარედ.

თუ იმას ვგულისხმობთ, კარგია თუ არა ზოგადად კონფლიქტის მოგვარების პროცესში ორმხრივი დიალოგი მედიატორების გარეშე, მაშინ, იმის გათვალისწინებით, რომ ეს არ არის მხოლოდ ქართულ-ოსური და ქართულ-აფხაზური კონფლიქტი და პირველ რიგში, ეს ქართულ-რუსული კონფლიქტია აუცილებელია ევროგავშირის, გაეროსა და ეუთოს მსგავსი შუამავლების არსებობა. ამისი დაკარგვა ძალიან დიდი შეცდომაა. კონფლიქტის მოგვარება შუამავლის გარეშე ორმხრივად არ მოხდება და ეს ჩვეულებრივი ილუზიაა. თუ ჩვენ მათ ისე ვესაუბრებით, როგორც თანაბარ მხარეებს – როგორც კონფლიქტის მხარეებს, მაშინ ჩვენ გვინევს მათი სტატუსის აღიარება, რაც ცხადია, ჩვენ ტერიტორიულ მთლიანობას არ არგებს.

კონფლიქტის მოგვარებაზე საუბრისას შუამავალი აუცილებელია. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ამით ვაღიარებთ, რომ რუსეთთან არ გვაქვს კონფლიქტი.

რეალური ცვლილებები კონფლიქტის მოგვარებაში მაშინ მოხდება, თუ რუსეთში პოლიტიკური ნება შეიცვლება. მაშინ კონფლიქტი ჩვენთვის უფრო კარგად დარეგულირდება, თუ პროცესში საერთაშორისო შუამავლები იქნებიან ჩართული. თუ რუსეთში სიტუაცია უცვლელი დარჩება, ფორმატს მნიშვნელობა არა აქვს – კონფლიქტებში არაფერი არ შეიცვლება. გადანყვეტილების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ცენტრი მოსკოვშია და ჩვენ შენევის საერთაშორისო ფორმატი იმიტომ გვაქვს, რომ გამოჩნდეს გადანყვეტილების მიღებაში მოსკოვის მთავარი როლი. თუ ჩვენ ამ ფორმატს ორმხრივ ფორმატში გადავიტანთ, გამოჩნდება, რომ მოსკოვი არაფერ შუაშია და ის ნეიტრალური დამკვირვებლის როლში დაბრუნდება. **■**

თუ ახა ქართვებო შუამავლების ბახეშე?

■ კონფლიქტის მოგვარებაზე საუბრისას შუამავალი აუცილებელია. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ამით ვაღიარებთ, რომ რუსეთთან არ გვაქვს კონფლიქტი.

ფოტო: ლევან ხინკალაძე

სახანო დამსვანის ბამონვევი

*ინტერვიუ სახალხო დამცველთან,
უჩა ნანიშვილთან*

ხელისუფლების ცვლილებიდან 100 დღე უკვე გავიდა, ამ ფონზე ერთ-ერთი მთავარი თემა, რომელიც აქტუალობას არ კარგავს, ადამიანის უფლებებია.

რა ფიქრობს სახალხო დამცველი პენიტენციურ სისტემაში არსებულ მდგომარეობაზე, გახმაურებულ დაჭერებზე, ამნისტიასა და პოლიტპატიმრებზე?

ახალი ხელისუფლების პირობებში რას მიიჩნევთ ყველაზე მნიშვნელოვან დარღვევად ადამიანის უფლებათა სფეროში?

ვფიქრობ სამი თვე საკმარისია, რომ ტენდენციებზე ვისაუბროთ, წარსულს შევადაროთ და დასკვნები გავაკეთოთ. რიგ საკითხებში პროგრესი შეინიშნება – მაგალითად პენიტენციურ სისტემაში, რომელიც წლების განმავლობაში ერთ-ერთი ყველაზე უფრო პრობლემატური იყო. სასამართლო სისტემაშიც ცვლილებებია, ის მუხრუჭებისგან ნაწილობრივ გათავისუფლდა, თუმცა ეს პროცესი ჯერ დაუსრულებელია. არის საკითხები, მაგალითად მედიის თავისუფლების კუთხით, პოლიტიკური ნიშნით ადამიანთა დევნის თვალსაზრისით და ა.შ. სადაც პოზიტიური ნაბიჯები გადაიდგა. თუმცა, ახალ-ახალი პრობლემებიც ჩნდება, მაგალითად საჯარო სამსახურებიდან მოქალაქეთა დაუსაბუთებელი გათავისუფლება.

ამ შემთხვევაში პოლიტიკური დევნის ნიშნები არ იკვეთება?

ასეთი კვალიფიკაციის მიცემა გამიჭირდება. ჯერ-ჯერობით საქმეებს ვსწავლობთ. ჩვენი წარმომადგენლები ხშირად ჩადიოდნენ რეგიონებში სადაც ასეთი პრობლემები არსებობდა, თუმცა ადამიანები თავს იკავებენ დეტალებზე საუბრისას.

ანუ, შიშის სინდრომი შენარჩუნებულია?

შიშზე არ ვსაუბრობ, შესაძლოა, ამ ადამიანებს აქვთ მოლოდინი, რომ სხვა თანამდებობეზე ან სხვა სამსახურებში დასაქმდებიან.

ჩვენ ვსწავლობთ ყოფილ მაღალჩინოსანთა დაკავების საქმეებს, მოსამართლის თანაშემწეზე ზენოლის შემთხვევას და ა. შ.

როგორია თქვენი დამოკიდებულება ე.წ. „გუნავას საქმესთან“ დაკავშირებით? შეგახსენებთ, რომ ყოფილი მაღალჩინოსანი ნარკოტიკებისა და იარაღის ტარების გამო დააკავეს, ამ უკანასკნელმა იჩივლა და განაცხადა რომ მას იარაღი და ნარკოტიკი ჩაუდეს. შიდა გამოძიების შემდეგ პოლიციის თანამშრომლები სამსახურიდან გაათავისუფლეს... თქვენი აზრით ეს ადეკვატური რეაქციაა?

როგორია თქვენი დამოკიდებულება ე.წ. „გუნავას საქმესთან“ დაკავშირებით? შეგახსენებთ, რომ ყოფილი მაღალჩინოსანი ნარკოტიკებისა და იარაღის ტარების გამო დააკავეს, ამ უკანასკნელმა იჩივლა და განაცხადა რომ მას იარაღი და ნარკოტიკი ჩაუდეს. შიდა გამოძიების შემდეგ პოლიციის თანამშრომლები სამსახურიდან გაათავისუფლეს... თქვენი აზრით ეს ადეკვატური რეაქციაა?

ეს დამოუკიდებელი

ჯგუფი უნდა იყოს. შესაძლოა იურისტების, ადვოკატების და ჟურნალისტების ჯგუფში ყოფნამ ინტერესთა კონფლიქტები წარმოშვას.

ამიტომ ვფიქრობთ, მედიისთვის ცალკე მექანიზმი შეიქნას, რათა დაინტერესებულმა ჟურნალისტებმა ციხეში შესვლა შეძლონ.

თუ დანაშაული მოხდა (და იარაღის და ნარკოტიკის ჩადება სისხლის სამართლის დანაშაულია) სამსახურიდან გათავისუფლება არაადეკვატური სასჯელია. აქ საუბარი არამხოლოდ შემსრულებლებზე, არამედ, დამგეგ-

მავებზეცაა. ამ საქმესაც ვსწავლობთ, დარღვევების ნიშნები არის. როდესაც დასკვნას დავდებთ, შესაბამის ორგანოებს რეკომენდაციითაც მივმართავთ.

რამდენად მნიშვნელოვნად აღიქვამს ახალი ხელისუფლება თქვენს მითითებებს. მაგალითად, 9 იანვარს თქვენ მიმართულ სასჯელალსრულების მინისტრს, რომ პენიტენციურ სისტემაში ტელეტრანსლირების პრობლემა მოეგვარებინა, შესრულდა ეს რეკომენდაცია? და ზოდგადად, როგორია ტენდენცია, რამდენად რეაგირებს ხელისუფლება სახალხო დამცველის რეკომენდაციებზე?

რამდენიმე რეკომენდაცია უკვე შესრულებულია, რაც შეეხება ტელეტრანსლირებას, რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, ამ საკითხზე მუშაობა დაიწყო, მაგრამ საუბარი არაერთ პატიმარზე ან ერთ კამერაზეა, არამედ მთლიანად მე-7 და მე-9 დაწესებულებაზე, სადაც ასობით პატიმარია. თუმცა, მე-7-ში დაახლოებით 35 პატიმარი იხდის სასჯელს.

მე-9-ში გაცილებით მეტია. ჩვენ მივადევნებთ თვალყურს, რამდენად სრულდება კონკრეტულად ეს რეკომენდაცია.

საქართველოს პენიტენციურ სისტემაში ჯერ კიდევ რჩება რამდენიმე დაწესებულება, მაგალითად ორთაჭალის N1 ციხე, უფრო მძიმე გამოთქმებს თუ არ გამოვიყენებთ, საცხოვრებლად არასათანადო პირობებია, ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, არადამიანურ პირობებში ცხოვრება შესაძლოა ნამებად, მესამე მუხლის დარღვევადაც

შეფასდეს, ციხის ევროპული წესების მიხედვით კი არასათანადო პირობების არსებობა არ შეიძლება რესურსების ნაკლებობით გავამართლოთ, თქვენ რას ურჩევთ ხელისუფლებას, რა რეკომენდაციით მიმართავთ?

არის რამდენიმე დაწესებულება, რომლებიც რემონტს აღარ ექვემდებარება. მაგალითად ზუგდიდის ციხე, რომელიც მეფის რუსეთის დროინდელი შენობაა და ადრე იქ თავლა იყო განთავსებული. ეს შენობა უნდა დაინგრეს და სხვა აშენდეს. დრო და უამრავი ფული სჭირდება. როდესაც პატიმრების რაოდენობა შემცირდება, სამინისტროს ასეთ პრობლემებთან გასამკლავებლად უფრო მეტი საშუალება ექნება.

საქართველოს პარლამენტმა 200-მდე მსჯავრდებული პოლიტპატიმრად ცნო. თქვენი აზრით, რამდენად კანონმდებლობის დაცვით წარმართა პარლამენტმა პროცესი?

ადამიანებს საქართველოში პოლიტიკური ნიშნით რომ დევნიდნენ, ეს სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ დადასტურებული ფაქტია. პოლიტპატიმართა საკითხების შემსწავლელი კომისიის მუშაობაში ჩართული ვიყავი, თავდაპირველად პროცესი მართლაც ქაოტური იყო. ვადები – შემეჭიდრობებული. თუმცა, რაკილა საქმეების უმრავლესობაზე წლებია ჩვენი ორგანიზაცია მუშაობდა, შემიძლია გითხრა, რომ საქმეთა 80-90% ჩემთვის ნაცნობია. თანაც, თავდაპირველად მოცემული ორკვირინი ვადა გაგრძელდა. დავადგინეთ თუ რამდენად მოდიოდა ესა თუ ის საქმე ევრო საბჭოს მიერ მიღებულ რეზოლუციასთან. ბევრ საქმეზე უარი ვთქვით რადგან მათში პოლიტიკური ნიშნით დევნის ნიშნები არ ჩანდა.

როდესაც ადამიანს პოლიტპატიმრად აღიარებ, ხომ არ ნიშნავს, რომ მას შესაბამისი რეაბილიტაცია და კომპენსაცია ეკუთვნის?

პარლამენტი ამით ამბობს, რომ ეს ადამიანები უდანაშაულონი არიან.

დახ, მათ ეკუთვნით კომპენსაცია, მაგრამ აქ გადამწყვეტი სიტყვა სწორედ დეპუტატებზეა, რადგან ეს საკითხი საკანონმდებლო თვალსაზრისით მოუნწესრიგებელია. თუმცა, თითოეულ პოლიტპატიმარს, შეუძლია სასამართლოში იჩივლოს და კომპენსაციის საკითხი ინდივიდუალურად გადამწყვეტოს.

თქვენი წინამორბედი სახალხო დამცველი, არსებული მოსაზრებით, თავის საქმეს საკმაოდ პროფესიონალურად ასრულებდა, მისი ანგარიშები ყოველთვის სკრუპულოზურად იყო

■ არის რამდენიმე დაწესებულება, რომლებიც რემონტს აღარ ექვემდებარება. მაგალითად ზუგდიდის ციხე, რომელიც მეფის რუსეთის დროინდელი შენობაა და ადრე იქ თავლა იყო განთავსებული. ეს შენობა უნდა დაინგრეს და სხვა აშენდეს, რასაც დრო და უამრავი ფული სჭირდება. როდესაც პატიმრების რაოდენობა შემცირდება, სამინისტროს ასეთ პრობლემებთან გასამკლავებლად უფრო მეტი საშუალება ექნება.

დამუშავებული. მას ძირითადად იმის გამო აკრიტიკებდნენ, რომ „პროაქტიური არ იყო“, ამ თვალსაზრისით თქვენი სტრატეგია როგორია?

ყველა იმ საქმეს ვსწავლობთ, რომელიც გახმაურებულია, არც ერთ მათგანს ჩვენთვის არ მოუმართავს, ჩვენს ამ საქმეებს ჩვენი ინიციატივით განვიხილავთ, ვცდილობთ ჩვენს

საქმიანობაში საზოგადოება უფრო მეტად ჩავართოთ. ჩვენ ვხვდებით ჩვენს რეგიონულ ოფისებს, არასამთავრობო სექტორს, საერთაშორისო ორგანიზაციებს, ადგილობრივ მედიას და ა.შ.

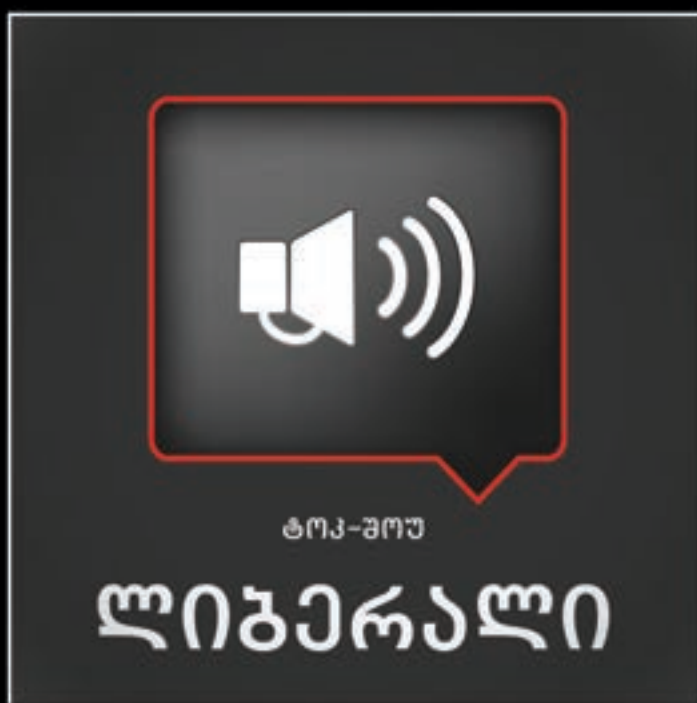
ციხეების მონიტორინგის ალტერნატიული ჯგუფის შექმნა სავარაუდოდ ომბუდსმენის აპარატის ფარგლებში მოხდება, როგორ შეირჩევიან მონიტორები? და იქნებიან თუ არა მასში ჟურნალისტები?

ეს დამოუკიდებელი ჯგუფი უნდა იყოს. შესაძლოა იურისტების, ადვოკატების და ჟურნალისტების ჯგუფში ყოფნამ ინტერესთა კონფლიქტები წარმოშვას. ამიტომ ვფიქრობთ, მედიისთვის ცალკე მექანიზმი შეიქმნას, რათა დაინტერესებულმა ჟურნალისტებმა ციხეში შესვლა შეძლონ.

თქვენს სახალხო დამცველად არჩევას აზრთა სხვადასხვაობა მოჰყვას, პარლამენტმა ომბუდსმენის კანდიდატის წამოყენება თავდაპირველად სამოქალაქო საზოგადოებას მიანდო, გაიმართა დისკუსიები, ტელეგამოცემები, საჯარო განხილვები. შემდეგ მოულოდნელად უმრავლესობამ თავისი სიტყვა უკან წაიღო და მხარი თქვენ დაგიჭირათ. მინტერესებს ამ პროცესის თქვენეული ანალიზი...

არაერთმა ორგანიზაციამ შემომთავაზა, რომ თავი ომბუდსმენის კანდიდატად წამომეყენებინა, თუმცა თავს ვიკავებდი. შემდეგ სხვადასხვა კანდიდატები დასახელდა. ამ დროისთვის სამხრეთ ამერიკაში წავედი და ამ პროცესებს ჩამოვრჩი. ჩამოსვლის შემდეგ, ოჯახური პირობების გამო დასავლეთ საქართველოში ვიმყოფებოდი და როდესაც აქ ერთგვარი დოლი მიმდინარეობდა, პროცესებს მონყვეტილი აღმოვჩნდი. ჩემი კანდიდატის დასახელებას გარკვეული მითქმა – მოთქმა მოყვა. თუმცა, მთლიანობაში წარმართული პროცესით კმაყოფილი ვარ. **■**

ესაუბრა ზურაბ ვარდიაშვილი

www.facebook.com/TalkShowLiberal

საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ტოკ-შოუ "ლიბერალი" მსმენელს მიმდინარე მოვლენებზე, ფაქტებზე დაყრდნობილ, განსხვავებულ თვალსაზრისებს სთავაზობს.

გადაცემა მიუკერძოებლად და ობიექტურად საუბრობს ისეთ თემებზე, რომლებიც ქართულ მედიაში, როგორც წესი, მარგინალიზებულია.

გადაცემის მიზანია სადისკუსიო საკითხების სივრცის გაფართოება; იქნება ეს განათლების პოლიტიკა, ჯანდაცვა, სამართალი, ქსენოფობიის და ფუნდამენტალიზმის ნიშნები ქართულ საზოგადოებაში, უმცირესობის წარმომადგენლების უფლებების შელახვა და სხვა.

ეთერში გასვლის დრო: ყოველი სამუშაო დღე - 19:00

განმეორებით: ყოველი სამუშაო დღე - 02:00

ტოკ-შოუ "ლიბერალის" ავტორები და წამყვანები:

შორენა შავერდაშვილი

ნინო ბექიშვილი

ლიკა ზაკაძე

ნინია კაკაბაძე

თინა ყოფშიძე

ოსნების 100 დღე

ფოტო: ლარი სულაშვილი

100 დღე კრიტიკის გარეშე პირველად მსოფლიო ფინანსური კრიზისის დროს ამერიკის პრეზიდენტად არჩეულ ფრანკლინ რუზველტს მისცეს. ეს იყო ერთგვარი ჯენტლმენური შეთანხმება პოლიტიკასა და მედიას შორის, რომელსაც პრეზიდენტისთვის პირველ საკადრო გადანყვეტილებებსა და ქმედებებში მეტი თავდაჯერებულობა უნდა მიენიჭებინა.

ჟურნალისტებისგან ინიცირებული ეს დაუნერვლი კანონი შემდგომში ოპოზიციამაც გაიზიარა. ინტერნეტის ეპოქაში რთულია ჯენტლმენური შეთანხმებების დაცვა. სოციალურმა მედიამ ყველა აქტიური მოქალაქე ჟურნალისტად აქცია,

ჟურნალისტებს კი სულ უფრო გვიმძაფრებს აქტივისტობის, პროცესში მონაწილეობის ცდუნებას.

„ლიბერალი“ ახალ მთავრობას ამ 100 დღის განმავლობაშიც აკრიტიკებდა, ოღონდ ინტერნეტ-გამოცემიდან. „ლიბერალის“ ეს ნომერი კი ბოლო 3 თვის უფრო სიღრმისეულ ანალიზს გთავაზობთ, რამდენიმე კონკრეტული მიმართულებით – თვითმმართველობა, მართლმსაჯულება, ჯანდაცვის რეფორმა, კულტურული პოლიტიკა, საგარეო ურთიერთობები და ხედავთ გარედან.

ირაკლი აბსანძე

მახთუდი თვითმმართველობის

100 დღე

3 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების შედეგმა სრულიად შეცვალა გარემო კიდევ ერთ არჩეულ ინსტიტუტში – საკრებულოებში. „ნაციონალური მოძრაობის“ უმრავლესობით დაკომპლექტებული საკრებულოები რთულ ვითარებაში აღმოჩნდნენ – 2014 წლის თვითმმართველობის არჩევნებამდე მათ „ქართული ოცნების“ ხელისუფლებასთან უნდა ითანამშრომლონ.

ირაკლი აბსნაძე

„საქართველოს ხელისუფლებამ გამოხატა მზადყოფნა მომავალ წელს ყველა მერის პირდაპირი წესით არჩევის თაობაზე,“ – მიმართა პრეზიდენტმა სააკაშვილმა გაეროს გენერალურ ასამბლეას 2009 წლის სექტემბერში.

მერი საქართველოში 5 თვითმმართველ ქალაქს ჰყავს (თბილისი, ბათუმი, ფოთი, ქუთაისი, რუსთავი). ადგილობრივი თვითმმართველობის 2010 წლის არჩევნებზე კი პირდაპირი წესით მხოლოდ თბილისის მერი აირჩიეს. გამოდის, რომ პრეზიდენტის მზადყოფნა ჩვენთვის უცნობი გარემოებების გამო შეიცვალა, ან სააკაშვილმა უბრალოდ იცრუა გენერალური ასამბლეის სხდომაზე, რათა 2007 წლის მოვლენების გამო დემოკრატიულობის შელახული იმიჯი გამოესწორებინა.

თუმცა, ღრმა ანალიზი არც მაშინ სჭირდებოდა იმის მიხედვრას, რომ პრეზიდენტის ნიუ-იორკული განცხადება შიდა მოხმარებისთვის არ იყო გათვალისწინებული. საქართველოს საზღვრებს გარეთ დემოკრატიული რეფორმებით თავმომწონე მმართველი გუნდი, ქვეყნის შიგნით, ვერტიკალურად მართვად და აბსოლუტურად უუნარო თვითმმართველობას ეყრდნობოდა. ყველასთვის ცნობილი საიდუმლოება იყო, რომ მერები და გამგებლები თავიანთ სამართავ ქალაქებში

■ „ნაციონალურ მოძრაობას“, დემოკრატიული რიტორიკის მიუხედავად, ქმედებებში არ დაუმაღლავს, რომ ქვეყანას მკაცრი ხელით მართავდა. როგორც ჩანს, მიიჩნევდნენ, რომ სხვანაირად ვერ გაიყვანდნენ სამშვიდობოზე მოსახლეობას, რომლის დიდი ნაწილი დღესაც საბჭოთა კავშირის მისტირის.

შესაღები შენობების ფერსაც კი თბილისთან ათანხმებდნენ.

„ნაციონალურ მოძრაობას“, დემოკრატიული რიტორიკის მიუხედავად, ქმედებებში არ დაუმაღლავს, რომ, ქვეყანას მკაცრი ხელით მართავდა. როგორც ჩანს, მიიჩნევდნენ, რომ სხვანაირად ვერ გაიყვანდნენ სამშვიდობოზე მოსახლეობას, რომლის დიდი ნაწილი დღესაც საბჭოთა კავშირის მისტირის.

გაეროს გენერალურ ასამბლეაზე სააკაშვილის მიერ დადებული პირობა თვითმმართველ ქალაქებში მერების პირდაპირი წესით არჩევის თაობაზე, ადგილობრივ პოლიტიკურ სექტორში დისკუსიის საგანი არ გამხდარა. პოლიტიკური სუბიექტები მაშინაც ვინროპარტიული კინკლაობით იყვნენ დაკავებული და „დიდი ბოროტების“ დასაძლევად მორიგი გაერთიანებისთვის მუშაკობდნენ.

1 ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ ოპოზიციაში გადასული „ნაციონალური მოძრაობა“ თვითმმართველობების მიმართ საკუთარი პოლიტიკის ტყვე აღმოჩნდა. მიუხედავად იმისა, რომ 2010 წელს არჩეულ ყველა საკრებულოში უმრავლესობა „ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენელია, ყოფილი მმართველი პარტია ვითარების მართვას ვეღარ ახერხებს. მორჩილი და ზემოდან ინსტრუქციების მომლოდინე დეპუტა-

ტები ადვილად გადაერთნენ ძალაუფლების სხვა ცენტრზე, რადგან სხვანაირად მოქცევა უბრალოდ არ იცინა. ამიტომ აკლია დამაჯერებლობა ახლანდელი ოპოზიციის მიერ დაწყებულ კამპანიას, როცა საპარლამენტო უმცირესობის ლიდერები სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში დადიან და თვითმმართველობაზე ზეწოლას აპროტესტებენ. მარტივი დაკვირვებით ირკვევა ხოლმე, რომ ეს ზეწოლა, სინამდვილეში, რამდენიმე კორუმპირებული ჩინოვნიკის მიმართ მოსახლეობის პროტესტისა და „ქართული ოცნების“ ადგილობრივ წარმომადგენლებს შორის კარიერული ბრძოლის ნაზავია. დიდი მცდელობის მიუხედავად, რეგიონებში განვითარებული პროცესების დემოკრატიული ღირებულებების წინააღმდეგ შეთქმულებად წარმოჩენას „ნაციონალური მოძრაობა“ დასავლელი პოლიტიკოსების მხოლოდ შედარებით გულუბრყვილო ან ნაკლებად ინფორმირებული ნაწილისთვის თუ ახერხებს.

თვითმმართველობებში ახლა მიმდინარე პროცესები ორი პირობითი სქემით ვითარდება.

როცა „ქართულ ოცნებას“ ადგილზე გავლენიანი და პოლიტიკურ ინტრიგებში კარგად გამობრძანებული მაჟორიტარი დეპუტატი ჰყავს, ძალაუფლების გადანაწილება შედარებით უხმაუროდ, კულუარებში მიმდინარეობს. ასე მაგალითად, ფოთში ეკა ბესელიამ რამდენიმე ათეული მხარდამჭერის მიერ მერიის შენობასთან გამართული აქციით ძალის დემონსტრირება ეფექტურად მოახდინა. პარალელურად ბესელია კულუარულ მოლაპარაკებებს აწარმოებდა ფოთის საკრებულოს ნაციონალ თავმჯდომარე ვანო კილურაძესთან. კილურაძის მერობის დროს კორუფციის გამო დაკავებული მერიის ერთ-ერთი თანამშრომელი სასჯელს ახლაც იხდის. ლოკალური პოლიტიკოსები მაშინვე ღიად საუბრობდნენ, რომ ასეთი მსხვილი კორუფციული სქემა მხოლოდ საშუალო რგოლის მენეჯმენტში ვერ შედგებოდა. შესაბამისად, სავარაუდოა, რომ ეკა ბესელიას საკრებულოს თავმჯდომარის „დარწმუნებისთვის“ კარგი წინაპირობა ჰქონდა. მეორე მხრივ, ბესელიას გავლენა უალტერნატი-

■ რეგიონული მედია ზეწოლის ფაქტებზე წერს. „ქართულმა ოცნებამ“ დროულად უნდა შეზღუდოს თავიანთი ლოკალური ლიდერების ძალაუფლებისკენ სწრაფვა, თორემ არსებობს საფრთხე, „ნაციონალებს“ ფრთებქვეშ მოკალათებული ადგილობრივი ფეოდალები „მეოცნებებმა“ ჩაანაცვლონ.

ვოა ფოთის ოპოზიციურ სპექტრში. ალბათ, ამიტომაც მის მიერ ხელდასხმულ კანდიდატს, „ეროვნული ფორუმის“ წევრ დავით სარსანიას, საკრებულოს „ნაციონალურმა“ უმრავლესობამაც დაუჭირა მხარი.

რა ხდება მაშინ, როცა მაჟორიტარი „ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენელი, ან „ქართული ოცნების“ ნაკლებად გავლენიანი წევრია და გამგებლის ერთ კანდიდატზე შეთანხმება უმტკივნეულოდ ვერ ხერხდება? ამ შემთხვევაში პროცესი, ხშირად, ფიზიკური დაპირისპირების სახეს იძენს. მარტვილში, სადაც საკრებულოს თავმჯდომარე გუბერნატორ ზაზა გოროზიას ძმა და ყველა საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე გოროზიებთან დაახლოებული პირები ინიშნებოდნენ, მაჟორიტარის მანდატი „ნაციონალმა“ ნაული ჯანაშიამ მოიპოვა. ოპოზიციის მარტივად აქტივისტი ზურაბ ბიგვაგა „ლიბერალთან“ გაყალბებულ არჩევნებზე საუბრობს. გოროზიების ოჯახის ძღვევამოსილების საილუსტრაციოდ ბიგვაგა გვიამბობს, როგორ ფარავდა მარტვილის მუნიციპალიტეტი თვეების განმ-

ვლობაში გოროზიების კუთვნილი კერძო საკონსერვო ქარხნის ელექტროენერჯის დანახარჯს. მისივე ინფორმაციით, სამეგრელოს ყოფილი გუბერნატორის ოჯახი მცირემინიან მარტვილში 300 ჰა სახნავ-სათესს ფლობს.

ხალხმრავალი საპროტესტო აქციები მარტვილის საკრებულოსთან თითქმის თვენახევრის განმავლობაში გრძელდებოდა. გაცეცხლებული აქტივისტები შენობაშიც შეიჭრნენ და საკრებულოს თავმჯდომარის სკამი ფანჯრიდან გადააგდეს.

მართალია ამ სკამის გარეშე, მაგრამ მარტვილის საკრებულოს თავმჯდომარე დღესაც ზაალ გოროზიაა. არც გამგებელი შეცვლილა. საპროტესტო აქციების შეწყვეტისკენ მარტვილელებს „ქართული ოცნების“ ადგილზე ჩასულმა ლიდერებმა მოუწოდეს. ზურაბ ბიგვაგა მიიჩნევს, რომ საპროტესტო მუხტის ჩაცხრობაში წვლილი ჭყონდიდის ეპარქიის ეპისკოპოს პეტრესაც მიუძღვის. როგორც ბიგვაგა ჰყვება, „ნაციონალური მოძრაობის“ მიმართ ლოიალურობით გამოჩნულმა ეპისკოპოსმა მარტვილის საკრებულოს წევრებსა და საჯარო მოხელეებს ყოფილი მმართველი პარტიის ერთგულება ხატზე დააფიცა. ინფორმაცია „ლიბერალს“ ანონიმურად დარჩენის მსურველმა ორმა სხვადასხვა წყარომ დაუდასტურა. ჭყონდიდის ეპარქიაში ამ თემაზე საუბარი არ ისურვეს.

ნიშანდობლივია ისიც, რომ „ქართული ოცნების“ მარტვილელ მხარდამჭერებს შორის გამგებლის ერთ კანდიდატურაზე შეთანხმება ვერ ხერხდება. ასეთივე ვითარებაა ზუგდიდშიც, სადაც მაჟორიტარის მანდატი როლანდ ახალაიამ მოიგო, გავლენის მოსაპოვებლად კი „ქართული ოცნების“ მომხრე რამდენიმე ჯგუფი იბრძვის. 18 იანვარს „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოსთვის“ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის გამგეობიდან მიწოდებული საჯარო ინფორმაცია ანეკდოტით იკითხება. ოფიციალურ დოკუმენტში წერია, რომ გამგებლის მოადგილის მოვალეობის დროებით შემსრულებლები გიორგი თოდუა, მერაბ ქვარაია და გურგენ სართანია თანამდებობებზე პირადი განცხადების საფუძველზე დაინიშნენ.

გიორგი თოდუა რესპუბლიკური პარტიის წევრია, გურგენ სართანია – „თავისუფალი დემოკრატების“, მერაბ ქვარაიამ კი თანამდებობა დანიშნვიდან მალევე, ასევე პირადი განცხადების საფუძველზე დატოვა.

„ქართული ოცნების“ ბანაკიდან დანიშნული გამგებლები ადგილებზე პრობლემების წინაშე დგანან. მათ გამგეობისა და საკრებულოების მართვის გადაბარება ისე უნდა მოახდინონ, რომ შეინარჩუნონ ადგილზე დასაქმებული პროფესიონალი საჯარო მოხელეების ბირთვი. პროცესი, ჯერ-ჯერობით, სამწუხაროდ საპირისპიროს აჩვენებს.

სიღნაღის ახლადდანიშნული გამგებების სამსახურში მისვლისთანავე გამგეობა, პირადი განცხადების საფუძველზე, 78-მა თანამშრომელმა დატოვა.

რეგიონული მედია ზენოლის ფაქტებზე წერს. „ქართულმა ოცნებამ“ დროულად უნდა შეზღუდოს თავიანთი ლოკალური ლიდერების ძალაუფლებისკენ სწრაფვა,

თორემ არსებობს საფრთხე, „ნაციონალების“ ფრთებქვეშ მოკალათებული ადგილობრივი ფეოდალები „მეოცნებებმა“ ჩაანაცვლონ.

„ქართულ ოცნებას“ დემოკრატიულობის პირველი დიდი გამოცდის ჩაბარება 2014 წლის თვითმმართველობის არჩევნებზე მოუხდება. სავარაუდოა, რომ, ამ დროისთვის, კოალიციის შემადგენელი პოლიტიკური სუბიექტები ერთმანეთის კონკურენტები აღმოჩნდნენ. ამიტომაცაა ძალიან მნიშვნელოვანი თამაშის ყველა მონაწილისაგან აღიარებულ ნებსებზე უახლოეს მომავალში შეთანხმება. ძნელი სათქმელია, რამდენად ესმით ამ საკითხის მნიშვნელობა პარლამენტში. შესაბამისი კომიტეტის თავმჯდომარედ ირაკლი ტრიპოლსკის არჩევა, რომელიც, რბილად რომ ვთქვათ, არ ფლობს სათანადო კომპეტენციას, ოპტიმიზმის საფუძველს ნაკლებად გვაძლევს. თუმცა „ლიბერალმა“ სანდო წყაროებიდან შეიტყო, რომ რეგიონული განვითარებისა

და ინფრასტრუქტურის სამინისტროში, ექსპერტებისა და პოლიტიკური სუბიექტების მონაწილეობით, საკანონმდებლო ცვლილებების პროექტზე აქტიურად მუშაობენ. როგორც ჩანს, მომავალ არჩევნებზე ამომრჩეველს ორდონიანი (მინიციპალური და სათემო) თვითმმართველობის არჩევა მოუწევს, რა ფორმით – ჯერ-ჯერობით მსჯელობის საგანია.

თვითმმართველობის სტრუქტურული ფორმირების პროცესში ძალიან მნიშვნელოვანია საზოგადოების აქტიური თანამონაწილეობა. ხელისუფლებამ ხალხს მიღებული გადაწყვეტილებები პოსტ-ფაქტუმ კი არ უნდა გააცნოს, არამედ კარგად უნდა გაისარჯოს იმისთვის, რომ სოფლის მოსახლემ დანამდვილებით იცოდეს, რა უფლებამოსილების პირს ირჩევს.

ქართულ თვითმმართველობას დღეს ყველაზე მეტად ნდობა აკლია. ნდობას კი, გულწრფელი დიალოგის გარეშე, ვერ მოიპოვებ.

Radio Commersant

marketing@commersant.ge
+995 32 2505 955

ბიზნესის პერსონალური რადიო

Commersant.ge

მახტმსაჯულების 100 დღე

ამ ბოლო დროს, დღე არ გავა ისე, საპატიმრო დაწესებულებები ასობით ყოფილმა მსჯავრდებულმა არ დატოვოს – ამნისტიის შესახებ კანონს პარლამენტის თავმჯდომარე დავით უსუფაშვილმა ხელი 12 იანვარს მოაწერა. უკვე თავისუფალია პოლიტპატიმრის სტატუსის მატარებელი 190 ადამიანი, მათთვის ციხის კარი 13 იანვარს, კვირა დღით გაიღო.

ზურაბ ვარდიაშვილი

პირველი, ყველაზე სერიოზული შეცდომა შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაუშვა – ნარკოტიკებისა და იარაღის ტარებისთვის დაკავებული, შემდგომ კი გუბერნატორად დაწინაურებული თენგიზ გუნავა სამართალდამცავებს უჩივის, ხოლო მისი დამპატიმრებლები მხოლოდ იმით დასაჯეს, რომ სამსახურიდან გაათავისუფლეს.

განმაურებული დაჭერები გრძელდება, გამოძიების ყურადღება მიჰყრობილია ყოფილი მინისტრების, გუბერნატორების, მათი მოადგილეების, დეპარტამენტების უფროსების და სხვადასხვა ყოფილი მაღალჩინოსნებისკენ.

მზადდება საკანონმდებლო ცვლილებები: სასამართლოებში კამერები ბრუნდება, ყოფილ მაღალჩინოსანთა საქმეებს ნაფიცი მსაჯულები განსჯიან, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო განსხვავებული წესით დაკომპლექტდება.

პირველი ოქტომბრის არჩევნებში, ხელისუფლება არა სოციალური პრობლემების, ეკონომიკური გაჭირვების, ან ქვეყნის საგარეო კურსით უკმაყოფილების, არამედ სამართლიანობის აღდგენის მოთხოვნით შეიცვალა. ზემოთ ჩამოთვლილი საკითხები განსაკუთრებული ყურადღების ქვეშ სწორედ ამ მიზეზით ექცევა.

ამნისტირებულ პატიმართა ეტაპობრივი გათავისუფლება რამდენიმე დღეში დასრულდება. ამ პროცესს საზოგადოების დიდი ნაწილი მიესალმება. ნაწილი კი, განსაკუთრებით ოპოზიციის მომხრეები, შიშით შეჰყურებენ და კრიმინოგენული ვითარების გამწვავებას ელიან. ამ არგუმენტის გასაქარწყლებლად ხელისუფლებისთვის საუკეთესო

გზა ის იქნება, თუ საზოგადოებას დაარწმუნებს, რომ გათავისუფლებული პატიმრები, რომლებსაც წლების განმავლობაში არაადამიანურ პირობებში ამყოფებდნენ, ფსიქო-სოციალური თუ სამედიცინო რეაბილიტაციის, ერთგვარი რესოციალიზაციის გარეშე არ დარჩებიან.

2013 წლის 24 იანვარს, სასჯელაღსრულების საკითხთა და იუსტიციის სამინისტროებს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა.

მემორანდუმი მსჯავრდებულთათვის რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციის პროგრამების შეთავაზებას ითვალისწინებს, რომლის განხორციელება სოციალური მუშაკების, ფსიქოლოგებისა და სხვა პროფესიის ადამიანების, ასევე არასამთავრობო სექტორის ჩართულობით იგეგმება.

ამგვარი მემორანდუმები, ურთიერთთანამშრომლობის ხელშეკრულებები და პროექტები ბევრი გვინახავს, თუმცა მათი შედეგების შესახებ ნათელი წარმოდგენა ძნელად თუ ვინმეს ექნება. როდესაც პატიმარი ციხეს ტოვებს, რა ელის მას? ვინ დახვდება გარეთ? რა კონკრეტულ სერვისს შესთავაზებს სახელმწიფო? რომელი და რა პროფილის არასამთავრობოები იქნებიან ჩართულნი? რა გამოცდილება აქვთ ამ საქმეში? რა ფინანსური სახსრებია პროგრამისთვის გამოყოფილი? საკმარისია თუ არა ეს ფული? რამდენ ხანს გაგრძელდება პროგრამა? რა გარანტიები და რა რისკები არსებობს? ამ და სხვა მრავალი კითხვაზე პასუხი ჯერ კიდევ ბინდიტაა მოცული.

გაურკვეველია პოლიტპატიმარის სტატუსის მატარებელ ყოფილ მსჯავრდებულთა გათავისუფლების პროცედურის დეტალებიც. ერთი მხრივ, ამნისტიის კანონი, რომელიც თავისი არსით არ შეიძლება პირთა განსაზღვრულ წრეს მოეგოს და როგორც წესი, მხოლოდ კონკრეტულ მუხლებს ეხება, სასამართლოს გვერდის ავლით უპრეცედენტო რაოდენობის ადამიანს ათავისუფლებს; მეორე მხრივ, გაურკვეველია, როგორ გამოიკვლია პოლიტპატიმართა საკითხების შემსწავლელმა კომისიამ თითოეული საქმე დეტალურად, თუკი ამ საქმეთა უმრავლესობას დღემდე გრიფი – საიდუმლო ადევს?

როდესაც საკანონმდებლო ორგანო 200-მდე ადამიანს პოლიტპატიმარს უწოდებს, ეს ხომ ნიშნავს, რომ ვიღაცამ სისხლის სამართლის დანაშაული ჩაიდინა? ის მოსამართლეები და პროკურორები დღემდე მაღალ თანამდებობებს ინარჩუნებენ.

თუ მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის დაყენება ურთულესი საკითხია, რატომ განაგრძობენ საქმიანობას ბრალმდებლები, რომელთაც პარლამენტის დადგენილების თანახმად, მრავალი ათეული ადამიანის საქმეები „შეკერეს“? მთავარი პროკურორის არგუმენტი, რომ სტრუქტურა ბრალმდებელთა დეფიციტს განიცდის, სიმყარით ვერ გამოირჩევა.

სასამართლო დარბაზებში კამერები ბრუნდება, – ეს ცალსახად დადებითი მოვლენაა, თუმცა სიტყვა „დაბრუნება“ იმ საკანონმდებლო ცვლილების პათოსს, რომელიც იუსტიციის სამინისტრომ მოამზადა, სრულად არ ასახავს.

ქსნის ციხე, იანვარი 2013

ფოტო: სპეციალური აგენტი

საქმე ისაა, რომ სასამართლო დარბაზებში ჟურნალისტები ისეთივე უფლებებით ვეღარ ისარგებლებენ, რომლითაც სრულ აკრძალვამდე სარგებლობდნენ. სხდომების გადაღებისას ერთგვარი პრივილეგია საზოგადოებრივ მაუწყებელს ენიჭება, რომელსაც, მართალია, გადაღებული მასალის სხვა მედიასაშუალებებისთვის გადაცემის ვალდებულება ექნება, მაგრამ თავის მხრივ, მაგალითად „ლიბერალი“, „პირველ არხს“ რომელიმე მისთვის საინტერესო პროცესის გადაღებას ვერ აიძულებს. და თუ ეს პროცესი საზოგადოებრივ მაუწყებელს არ დააინტერესებს, „ლიბერალს“ სხდომის გადაღების უფლების მოსაპოვებლად მთელი რიგი ბიუროკრატიული ბარიერების გადალახვა მოუწევს, საბოლოოდ კი, გადაღების უფლებას ან მიიღებს, ან – არა.

„სხვაგვარად სხდომებზე სიტუაციის კონტროლი გაგვიჭირდება, რაც მართმსაჯულების ინტერესებს ხელს შეუშლის“ – მითხრა იუსტიციის მინისტრის მოადგილე ალექსანდრე ბარამიძემ. ეს ის არგუმენტია, რომელსაც უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე კონსტანტინე

როდესაც საკანონმდებლო ორგანო 200-მდე ადამიანს პოლიტპატიმარს უწოდებს, ეს ხომ ნიშნავს, რომ ვიღაცამ სისხლის სამართლის დანაშაული ჩაიდინა? ის მოსამართლეები და პროკურორები დღემდე მაღალ თანამდებობებს ინარჩუნებენ.

კუბლაშვილი ფოტო-ვიდეოკამერებისთვის სასამართლოს დარბაზების სრული დახურვის დროს ეყრდნობოდა.

სასამართლო პროცესებისადმი ინტერესი კი დიდი – პროკურატურასა და მესამე ხელისუფლებას შორის ერთგვარი კატა-თავგობანა მიმდინარეობს, – პირველი იჭერს, მეორე – ათავისუფლებს.

„სასამართლო ოპოზიციაში“ – მიიჩნევს თეა წულუკიანი და ამის მოსაგვარებლად პარლამენტს საკონსტიტუციო ცვლილებების ინიციატივით მიმართავს. ცვლილების შედეგად სასამართლო ხელისუფლების უმაღლესი ადმინისტრაციული ორგანო, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, განსხვავებული წესით დაკომპლექტდება. ეს სასამართლო ხელისუფლების ამჟამინდელ უმაღლესი თანამდებობის პირებს სისტემაზე კონტროლს დააკარგვინებს.

საკონსტიტუციო ცვლილებების საკუთარ ვარიანტს უზენაესი სასამართლოც ამზადებს. მისი მიზანი მოქმედი აღმასრულებელი ხელისუფლების გავლენისგან თავის დაცვაა. თუმცა,

ძნელი გამოსაცნობი არ არის, ამ საკანონმდებლო შეჯიბრში რომელი ძალა გაიმარჯვებს. ყველაზე მნიშვნელოვანი კი ისაა, რომ არსებობს საშიშროება, საკონსტიტუციო ცვლილებებმა არა სასამართლოს გათავისუფლება, არამედ მისი ხელიდან ხელში გადასაცვლება გამოიწვიოს.

ინციდენტების გარეშე არც ახალი სახალხო დამცველის დამტკიცებას ჩაუვლია. ომბუდსმენის არჩევა პარლამენტმა თავდაპირველად სამოქალაქო საზოგადოებას მიანდო. დასახელდა კანდიდატები, გაიმართა დისკუსიები, შეხვედრები, ამ პროცესს მიეძღვნა გადაცემები, პირდაპირი ეთერი... შემდეგ საპარლამენტო უმრავლესობამ, ისე, რომ საკანონმდებლო პროცედურები უგულებელყო, მოულოდნელად საზოგადოებრივი აქტივობა ყურადღების მიღმა დატოვა და საკუთარი კანდიდატი დაასახელა. შემდეგ ამ კანდიდატზეც უარი თქვა და საბოლოოდ საპარლამენტო ტრიბუნასთან ისევ უმრავლესობის კანდიდატი, უფლებადამცველი უჩა ნანუაშვილი წარსდგა. ის ერთხმად დაამტკიცა.

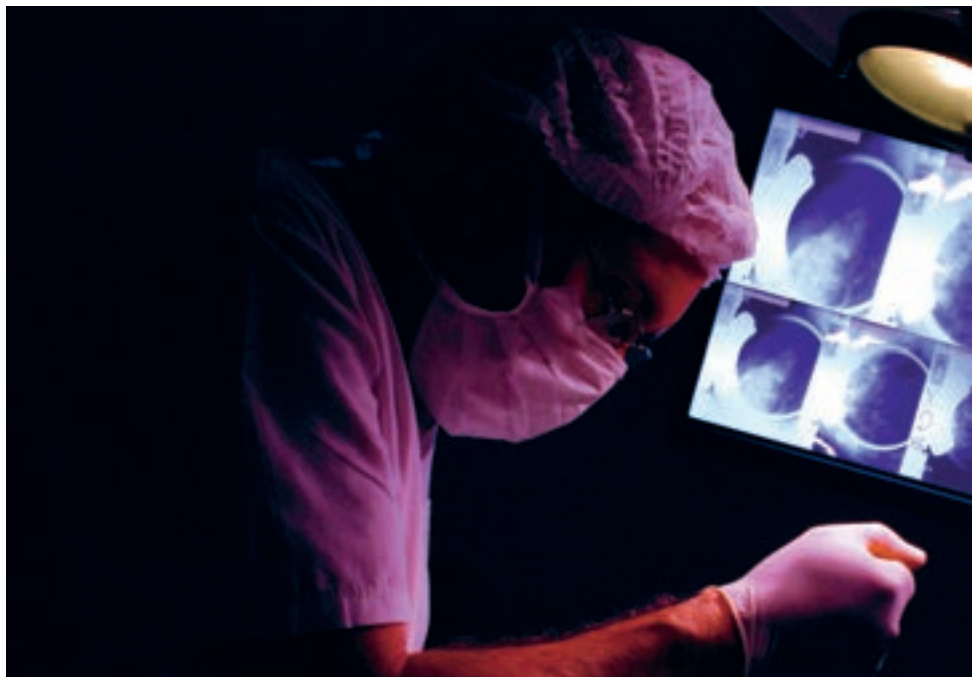
ამ პროცესს ნანუაშვილისთვის უმტკივნეულოდ არ ჩაუვლია, „ლიბერალთან“ საუბარში არ დაუმალავს, რომ სხვა კანდიდატების მხარდამჭერთაგან დაუმსახურებელი თავდასხმის ატანა მოუხდა, რაც მისთვის სასიამოვნო არ ყოფილა. ახლა მისი ამოცანა პროაქტიულობის დადასტურებაა, რადგან მის წინამორბედს, ძირითადად, სწორედ ამ ნიშნით აკრიტიკებდნენ.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, გახმაურებული დაპატიმრებები გრძელდება. 100 დღე უკვე გასულია, თუმცა მთავარი – სასამართლო პროცესები წინაა. პროკურატურას სურს ყოფილ ხელისუფალთ განაჩენი ნაფიცმა მსაჯულებმა გამოუტანონ. უმრავლესობის წარმომადგენლები ამ ინიციატივას, საზოგადოების უფრო აქტიურად ჩართულობის და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფილის მოტივით სხნის. თუმცა გამორიცხული არაა, ხელისუფლება შიშობდეს, რომ ბრალდების მხარე მოსამართლეთა კეთილგანწყობას ვერ დაიმსახურებს. **■**

ჯანდასავლის 100 დღე

„ქართულმა ოცნებამ“ თავისი ყველაზე დიდი და მასშტაბური დაპირება, რომელიც საქართველოს მოსახლეობის ჯანდაცვის უნივერსალური სადაზღვევო პაკეტით უზრუნველყოფას გულისხმობდა, სისრულეში მოიყვანა.

ლიკა ზაკაშვილი

2013 წლის ივლისამდე, საქართველოში დაუზღვეველი ორი მილიონი ადამიანი მინიმალურ სადაზღვევო პაკეტს მიიღებდა. მინიმალურ სადაზღვევო პაკეტში ორი სახის მომსახურება დაფინანსდებოდა: ოჯახის ექიმთან ვიზიტი და გაუდებელი შემთხვევები. ოჯახის ექიმთან ვიზიტი უღიმით იქნება, რაც იმას ნიშნავს, რომ დაზღვეული მოქალაქე ოჯახის ექიმთან იმდენჯერ მივა, რამდენჯერაც დასჭირდება. სადაზღვევო პაკეტის მეორე ნაწილი ლიმიტირებულია. მინისტრის განცხადებით, თებერვლის ბოლოსთვის ჩამოყალიბდება გადაუდებელი შემთხვევების ნუსხა და შესაბამისი ლიმიტები.

აღნიშნული პაკეტით ორი მილიონი

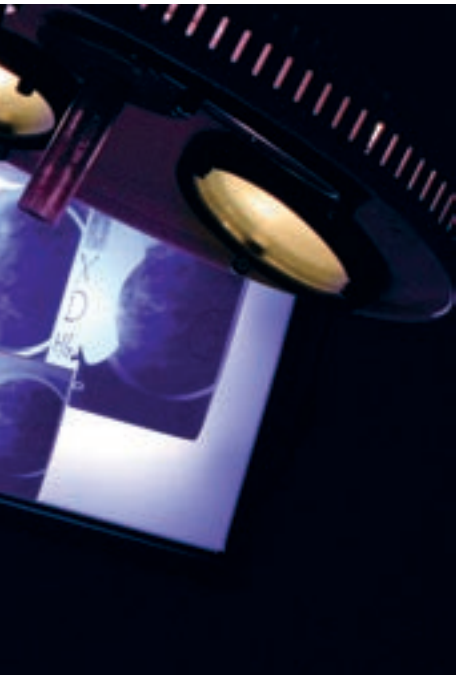
მოქალაქე ივლისამდე ისარგებლებს. ივლისიდან კი მინიმალურ სადაზღვევო პაკეტს ბაზისური სადაზღვევო პაკეტი ჩაანაცვლებს. ის უფრო მოცულობითი იქნება და დაფინანსებს როგორც მოსახლეობის ამბოლათორიულ მომსახურებას, ისე პროფილაქტიკურ გამოკვლევებს, ჰოსპიტალურ მომსახურებას, სასწრაფო სამედიცინო დახმარებას, ორსულთა მოვლა – მშობიარობას, ონკოლოგიურ დაავადებათა მკურნალობას. ესენციურ მედიკამენტებზე კი მხოლოდ 50%-იანი ფასდაკლება გავრცელდება.

უკვე ცხადია, რომ ახალი მთავრობის მიერ შემოთავაზებული ჯანდაცვის ბიუჯეტი სოციალურად ორიენტირებულია.

ისედაც, სახელმწიფომ სოციალური ვალდებულებები უხვად აიღო. რამდენად გართმევს ის ამ ვალდებულებებს თავს და როგორ დაამძიმებს ქვეყნის ბიუჯეტს ვალდებულებების შესრულება, ამაზე დარგის სპეციალისტებში დისკუსია დიდი ხანია დანყებულა.

ეკონომიკის და ჯანდაცვის სფეროს ექსპერტებს მიაჩნიათ, რომ ჩვენნაირი შესაძლებლობების მქონე ქვეყნებს მიზნობრივი სოციალური პროგრამები უნდა ჰქონდეთ, ანუ ისეთი როგორც აქამდე იყო, როცა

ექსპერტების აზრით, არასახელმწიფო არამომგებიანი ფონდი ფულის ყაირათიან მართვას ისე ეფექტურად ვერ შეძლებს, როგორც ამას კერძო სადაზღვევო კომპანია მოახერხებს.

სახელმწიფო სამედიცინო დაზღვევით და სხვა სოციალური შეღავათებით მხოლოდ მონყვლად ჯგუფებს ეხმარებოდა.

2006 წლიდან სახელმწიფო სოციალურად დაუცველელ მოსახლეობას აზღვევდა. ყოველწლიურად სახელმწიფო დაზღვევის ქოლგის ქვეშ შემავალი მოსახლეობის რიცხვი იზრდებოდა. სულ ბოლოს, 2012 წლის სექტემბრიდან, სახელმწიფო დაზღვევა პენსიონერებს, ახალგაზრდებს და 5 წლამდე ასაკის ბავშვებს გადაეცათ.

მიზნობრივი დაზღვევის პოლიტიკას ჯანდაცვის პოლიტიკის ახალი მესვეურები არ ითვალისწინებენ და მიაჩნიათ, რომ ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობა ე.წ. საშუალო ფენის მოსახლეობისთვისაც ისეთივე პრობლემაა, როგორც სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფილი მოსახლეობისთვის და სხვა მონყვლადი ჯგუფებისთვის. „ქართული ოცნების“ ჯანდაცვის პროგრამის ავტორები ამბობენ, რომ გადაუდებელი და სხვა სამედიცინო სერვისებით სარგებლობა, ხშირად, საშუალო შეძლების ოჯახების გაღარიბებას იწვევს და ამიტომ, სახელმწიფომ ეს კატეგორიაც უნდა დაიცვას.

ჯანდაცვის ახალი პოლიტიკის ოპონენტები ამ ნაწილშიც სელექციური მიდგომის მომხრე არიან. მათ მიაჩნიათ, რომ სახელმწიფომ საშუალო შემოსავლის მქონე ოჯახს ის სამედიცინო მომსახურება უნდა დაუზღვიოს, რომელიც ოჯახისთვის მიძიმე ფინანსური ტვირთია, და არა იმ ტიპის სამედიცინო მომსახურებები, რომლის გადახდასაც, მოქალაქე, საკუთარი ჯიბიდანაც თავისუფლად შეძლებს.

ჯანდაცვის ექსპერტთა ერთ ნაწილს მიაჩნია, რომ საქართველოს მოსახლეობის უნივერსალური სადაზღვევო პაკეტი უზრუნველყოფა არარაციონალური ნაბიჯია და თუ სახელმწიფოს ჯანდაცვისთვის ფული მართლაც აქვს, ჯობია ეს თანხა ისევე სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სადაზღვევო პაკეტების გაფართოებაზე მიმართოს, მაგალითად, სრულად ანაზღაუროს მედიკამენტების ღირებულება. სტატისტიკის მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობა, ჯანდაცვის მთლიანი დანახარჯიდან, ყველაზე მეტ ფულს წამალზე ხარჯავს და ექსპერტთა აზრით, ჯობდა სახელმწიფოს მოსახლეობა ისე დაეზღვია, რომ მათი დანახარჯები წამალზე საგრძ-

ნობლად შემცირებულიყო.

ამ თემებზე დისკუსია არჩევნებამდეც მიმდინარეობდა, თუმცა დისკუსიების სივრცე პროფესიულ წრეებს ვერ გასცდა და სამწუხაროდ, საზოგადოებრივი განსჯის საგანი არ გამხდარა. ახლა კი პოლიტიკური გადაწყვეტილება უკვე მიღებულია და უნივერსალური დაზღვევა თებერვლის ბოლოდან ამოქმედდება.

ქართული ოცნების მეორე დაპირება ერთიანი არასახელმწიფო სადაზღვევო ფონდის შექმნაა. ფონდის შექმნის იდეას ბევრი მონიშნა მდევრე გამოუჩნდა და მათი არგუმენტები ამ პროექტს არც ისე მომხიბვლელს ხდის.

„ქართული ოცნების“ პროგრამის ავტორებს მიაჩნიათ, რომ სახელმწიფო დაზღვევისთვის გამოყოფილი თანხა არამომგებიანმა ორგანიზაციამ უნდა მართოს, რადგან კერძო სადაზღვევო კომპანიას, რომელსაც მოგების ინტერესი ამოძრავებს, ცდილობს სახელმწიფოს მიერ გამოყოფილი თანხები, პაციენტისთვის კუთვნილი სერვისის შეზღუდვის ხარჯზე დაზოგოს და მოგების სახით დაიტოვოს. თუმცა, „ქართული ოცნების“ პროგრამის ავტორთა ეს არგუმენტი მტკიცებულებებით გამყარებული არ არის. ავტორებს, მაგალითისთვის, ის პერიოდი მოჰყავთ, როცა დაზღვევა ქვეყანაში სიახლე იყო, ერთ დაზღვეულ მოქალაქეში, სახელმწიფო საკმარისზე მეტ თანხას იხდიდა და შედეგად, სადაზღვევო კომპანიების მოგებაც დიდი იყო. თუმცა, სულ მალე, სახელმწიფომ პრემიები შეამცირა და დაზღვეული მოსახლეობის რაოდენობა გაზარდა. ამასთან, ყველაზე დიდი რისკის ქვეშ მყოფი ჯგუფი - პენსიონერები უზურუნველყო. დღევანდელი მონაცემებით, საქართველოში მოქმედი სადაზღვევო კომპანიების მოგებები 5%-ს არ აღემატება და ხშირად აქედან ადმინისტრაციული ხარჯი 3%-ს შეადგენს.

ვინ უნდა მართოს სახელმწიფო სადაზღვევო პროგრამისთვის გამოყოფილი თანხები? კერძო სადაზღვევო კომპანიამ თუ არამომგებიანმა არასახელმწიფო ფონდმა? რომელი უკეთ შეძლებს ამ ხარჯების რაციონალურ მართვას? ექსპერტების ნაწილს მიაჩნია, რომ თეორიულად, კერძო სადაზღვევო კომპანია სახელმწიფო თანხების მმართველს უფრო რაციონალურად

მოახერხებს რადგან, კერძო კომპანიამ, ერთი მხრივ, უნდა უზრუნველყოს დაზღვეული პაციენტი მისთვის საჭირო სამედიცინო მომსახურებით და მეორე მხრივ, უნდა ნახოს მოგება. ამ ორი ინტერესის გათვალისწინებით, კერძო კომპანია ცდილობს სწორად დაადგინოს პაციენტის საჭიროებები, ოჯახის ექიმთან ერთად ზუსტად განსაზღვროს ის სერვისები, რაც მას მოცემულ მომენტში სჭირდება და თავიდან აირიდოს შემთხვევები, როცა პაციენტს არასაჭირო გამოკვლევები ან მკურნალობა უტარდება.

ექსპერტების აზრით, არასახელმწიფო არამომგებიანი ფონდი ფულის ყაირათიან მართვას ისე ეფექტურად ვერ შეძლებს, როგორც ამას კერძო სადაზღვევო კომპანია მოახერხებს. ამიტომ სავარაუდოა, რომ სადაზღვევო ფონდს ყოველწლიურად უფრო მეტი ფული დასჭირდება მოსახლეობის დაზღვევისთვის. როგორ გადაიხადება ჯანდაცვის ბაზარი, დარჩებიან თუ არა კერძო სადაზღვევო კომპანიები, როგორც მოთამაშეები ბაზარზე? - ამ კითხვებზე ოფიციალურ უწყებას პასუხი ჯერ არა აქვს. როგორც ცნობილია, ჯანდაცვის რეფორმას განიხილავენ მსოფლიო ბანკის ჯანდაცვის ექსპერტები და სხვა ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაციები.

2013 წლის ივლისამდე, სოციალურად დაუცველ მოსახლეობას, პენსიონერებს, სტუდენტებს და ბავშვებს ისევ კერძო სადაზღვევოები დააზღვევენ. თებერვლის ბოლოდან ამოქმედდება ფონდი, რომელიც თავდაპირველად სოციალური სააგენტოს ბაზაზე იფუნქციონირებს, ივლისიდან კი ცალკე სტრუქტურად ჩამოყალიბდება.

შესაძლოა, ბაზარზე ფონდმა და კერძო სადაზღვევო კომპანიებმა ერთად იმუშაონ. სადაზღვევო კომპანიები დააზღვევენ იმ მოსახლეობას, რომელსაც აქამდეც აზღვევდნენ, არამომგებიანი ფონდი კი ორ მილიონ ადამიანს დააზღვევს. როგორც ჯანდაცვის მინისტრმა „ლიბერალთან“ საუბრისას განაცხადა, „არავინ არ ამბობს, რომ ეს სეგმენტი მთლიანად სახელმწიფო სადაზღვევო კომპანიებმა უნდა აითვისონ. ყველაფერი დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვინ უფრო ეფექტურად გაართმევს თავს საქმეს. ბოლოს და ბოლოს, ჩვენი მიზანი ხომ კარგი შედეგია?!“

ლიჯომახიუი

შუადროების 100 დღე

საგარეო ურთიერთობების კუთხით, საქართველოს ახალ მთავრობას საკმაოდ სუსტი დებიუტი ჰქონდა. ხელისუფლების წარმომადგენლების რამდენიმე ურთიერთგამომრიცხავმა საჯარო განცხადებამ და დაუფეგმავმა პოლიტიკურმა სვლებმა დასავლეთის თვალში ქვეყნის იმიჯს ჩრდილი მიაყენა.

გიორგი გოგუა

გასული წლის პირველი ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ, საქართველოში მიმდინარე პროცესებს საერთაშორისო საზოგადოება აქტიურად აკვირდებოდა. დასავლეთი ყურადღებას ამახვილებდა იმაზე, როგორ წარმართებოდა ხელისუფლების მშვიდობიანად გადაბარების პროცესი, რაც, თავის მხრივ, ქვეყანაში დემოკრატიის დონის მნიშვნელოვანი განმსაზღვრელი ფაქტორია.

ოქტომბერში გამოჩნდა, რომ საქართველომ პირველი გამოცდა – არჩევნები წარმატებით ჩააბარა, რის გამოც საერთაშორისო საზოგადოება ოპოზიციაში დარჩენილ „ნაციონალურ მოძრაობას“ და მის ლიდერს, მიხეილ სააკაშვილს მადლობას უხდის.

ახალ ხელისუფლებას დასავლეთის ნდობის მოსაპოვებლად ბევრი მუშაობა სჭირდება. ამ მხრივ, ყველაზე მნიშვნელოვანი, ქვეყნის სტრატეგიული ინტერესებისა და პოლიტიკური კურსის განსაზღვრაა.

წინა ხელისუფლება მთავარ პრიორიტეტად, ევროატლანტიკურ ალიანსში ინტეგრაციას და ევროპასთან დაახლოებას მიიჩნევდა. დღეს უკვე ახალმა ხელისუფლებამ უნდა აჩვენოს ქვეყნის უცხოელ პარტნიორებს, რომ თბილისი კვლავინდებურად პროდასავლურ კურსს ინარჩუნებს.

თუმცა, ჩანს, რომ ახალი მთავრო-

ბისთვის ეს არცთუ იოლი ამოცანაა. მეტიც, საგარეო პოლიტიკა, შეიძლება ითქვას, ივანიშვილის ხელისუფლების ერთ-ერთ ყველაზე სუსტ რგოლად რჩება.

ახალმა ხელისუფლებამ, ამ სამი თვის მანძილზე ვერ მოახერხა, ზუსტად განესაზღვრა და ჩამოეყალიბებინა ქვეყნის საგარეო პოლიტიკური კურსი. მიუხედავად იმისა, რომ „ქართული ოცნება“ ჯერ კიდევ არჩევნებში გამარჯვებამდე აცხადებდა, რომ რუსეთთან ურთიერთობის მოგვარებასთან ერთად, ქვეყანა აქტიურ დასავლურ ვექტორს შეინარჩუნებდა, უმაღლესი სახელისუფლებო პირების ზოგიერთი განცხადება საფუძვლიან კითხვებს აჩენს.

ხელისუფლებაში მოსვლიდან მალევე, ბიძინა ივანიშვილმა განაცხადა, რომ ბაქო-ყარსის რკინიგზის მშენებლობა „კითხვებს ბადებს“ და ამ საკითხს აზერბაიჯანში ვიზიტისას განიხილავდა. „შესაძლოა, ჩვენს მეგობარ ქვეყანას რბილად აუუხსნათ, რომ რალაც ეტაპზე ეს, შესაძლოა, ჩვენითვის არ იყოს სასარგებლო და დარეგულირება სჭირდება.“

პრემიერ მინისტრმა ეს განცხადება აზერბაიჯანში ვიზიტამდე გააკეთა, რაც იმას ნიშნავს, რომ საკითხი ბაქოსთან ჯერ განხილულიც არ ჰქონდა. ეს ნაბიჯი ხელისუფლების ერთ-ერთი პირვე-

ბიძინა ივანიშვილის და ილჰამ ალიევის შეხვედრა, ბაქო, იანვარი 2013

ლი დიპლომატიური შეცდომა იყო, რის გამოც პრემიერ-მინისტრ ივანიშვილს მოგვიანებით, თავისი სიტყვების უკან ნალევა მოუხდა. აზერბაიჯანის მთავრობასთან დახურული შეხვედრის დეტალები მედიისთვის უცნობია, თუმცა ფაქტია, რომ შეხვედრის დასრულების შემდეგ, საქართველოს პრემიერ მინისტრმა ბაქო-ყარსის რკინიგზის შესახებ თავისსავე განცხადებას „ნაჩქარევი“ და „პოლიტიკურად გაუმართავი“ უწოდა.

რამდენიმე კვირის შემდეგ, სომხეთში ვიზიტისას, ბიძინა ივანიშვილმა აფხაზეთის გავლით რუსეთისაკენ რკინიგზის გახსნის მზადყოფნა გამოთქვა – „თუ ყველა მხრიდან ამის ნება იქნებოდა“.

შეიძლება ითქვას, რომ დღევანდელ პოლიტიკურ კონტექსტში, ეს განცხადება, სრულიად ეწინააღმდეგება ბა-

■ „ახალმა

ხელისუფლებამ, ამ

სამი თვის მანძილზე

ვერ მოახერხა, ზუსტად

განესაზღვრა და

ჩამოეყალიბებინა ქვეყნის

საგარეო პოლიტიკური

კურსი.

ქო-ყარსის მაგისტრალის არსებობას. ბაქო-ყარსის მაგისტრალი ევროპის მიმართულებით ბევრად მოკლე გზაა, ვიდრე აფხაზეთის გავლით ტრანსკიმბირულ მაგისტრალთან დაკავშირება. ამიტომაც, ამ მაგისტრალით აზიიდან ევროპისაკენ ტრანზიტული მიმოსვლისას საქართველო საკვანძო ქვეყანა გახდება, შესაბამისად, გაიზრდება მისი გეოპოლიტიკური მნიშვნელობაც. ამავე დროს, ჯერჯერობით არ არის ცხადი, თუ რა სარგებელი შეიძლება მოუტანოს საქართველოს სომხეთ-რუსეთის დამაკავშირებელი რკინიგზის აღდგენამ, რომელიც ოკუპირებულ აფხაზეთზე გაივლის.

გარდა ამისა, პრემიერ მინისტრის მიერ სომხეთში გაკეთებული განცხადება პირდაპირ არღვევს „ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ საქართველოს

კანონის“ მე-6 მუხლის გ1 ქვეპუნქტს: „ოკუპირებულ ტერიტორიებზე აკრძალულია] სარკინიგზო მიმოსვლა და საერთაშორისო საგზაო სატრანსპორტო გადაზიდვა“.

საბოლოოდ, პრემიერის მხრიდან აფხაზეთზე გამავალ რკინიგზაზე საუბარი კიდევ ერთ „გაუაზრებელ“ და „პოლიტიკურად გაუმართავ“ განცხადებას უფრო ჰგავდა – მით უმეტეს, მანამდე ამ იდეის შესახებ ხელისუფლების მხრიდან საჯაროდ არაფერი თქმულა.

რა არის საქართველოსთვის პრიორიტეტი? რუსეთთან ურთიერთობის მოგვარება, თუ ევროინტეგრაციის პროცესის გაძლიერება? ივანიშვილის მთავრობა აცხადებს, რომ ქვეყნისათვის ორივე მნიშვნელოვანია, თუმცა ჯერჯერობით, კონკრეტული პერსპექტივა საკმაოდ ბუნდოვანია, რითაც ეფექტურად სარგებლობენ პოლიტიკური ოპონენტები.

დასავლეთთან ურთიერთობაში ორი თვის წინ უკვე დაფიქსირდა უარყოფითი პრეტენდენტი. ევროატლანტიკური ალიანსის სამხედრო კომიტეტის ვიზიტი, რომელიც ნოემბერში უნდა გამართულიყო, გაურკვეველი ვადით გადაიდო. ამას წინ უძღოდა საქართველოს შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსის, გიორგი კალანდაძის დაკავება, რამაც ლოგიკურად გააჩინა ეჭვი, რომ ნატოს მაღალი რანგის ვიზიტის გადადება სწორედ ამ ფაქტს უკავშირდებოდა.

დასავლეთი ასევე მტკივნეულად აღიქვამს წინა ხელისუფლების წარმომადგენლების დაპატიმრებებს. 29 ნოემბერს ჰილარი კლინტონმა, საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრ მაია ფანჯიკიძის აშშ-ში ვიზიტისას მიანიშნა კიდევაც ამის შესახებ, როდესაც განაცხადა: „ვიმედოვნებ, რომ ყველაფერი, რაც ხდება პოტენციურ დამნაშავეთა სამართლებრივ დევნასთან დაკავშირებით, გამჭვირვალედ განხორციელდება შესაბამისი პროცედურებისა და კანონის უზენაესობის დაცვით, როგორც შეეფერება საქართველოს ოცნებას და მისწრაფებებს და ქართველი ხალხის გრძნობებს“.

დეკემბერში საქართველოს აშშ-ის სახელმწიფო მდივნის მეორე მოადგილე დემოკრატიის, ადამიანის უფლებათა და შრომის საკითხებში, ტომას მელია სტუმრობდა. მან კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ სამართლებრივი პროცედურების სწორად წარმართვა მნიშვნელოვანია: „ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მთავრობას ესმის ეს მონოდებები“. ბევრად მკაცრი იყო აშშ-ის სახელმწიფო მდივნის თანაშემწე ევროპისა და ევრაზიის საკითხებში, ფილიპ გორდონი: „თუ ეს ისე გამოჩნდება ან იქნება მხოლოდ იმისთვის გაკეთებული, რომ პოლიტიკურ მონინალმდეგების დევნა მოხდეს, ან თუ ეს მოხდება გაუმჭირვალედ, მაშინ ამისთვის მთელ ქვეყანას მოუწევს ფასის გადახდა“.

ევროპელი და ამერიკელი პარტნიორების თვალში, შესაძლოა, კითხვის ნიშნები გააჩინოს ახალი ხელისუფლების მიერ ელჩების გამოწვევამაც. 4 იანვარს საგარეო საქმეთა მინისტრმა, მაია ფანჯიკიძემ განაცხადა, რომ რამდენიმე ელჩის გამოწვევა სურს, რომელთა ნაწილსაც როტაციის ვადა გასდის, თუმცა, სულ მცირე ცხრა ელჩია, რომელსაც სამინისტრო პრეზიდენტ სააკაშვილისა და „ნაციონალური მოძრაობის“ ინტერესების გატარებაში ადანაშაულებს. რამდენიმე დიპლომატმა, მათ შორის, აშშ-ში საქართველოს ელჩმა, თემურ იაკობაშვილმა და გაეროში – ალექსანდრე ლომაიამ, ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ, თავადვე გააკეთეს გადადგომის შესახებ განცხადება. თუმცა, ხელისუფლების არგუმენტების მიუხედავად, მმართველობაში მოსვლიდან ორ თვეში ამდენი დიპლომატის ერთდორულად გამოწვევა და გათავისუფლება გვაფიქრებინებს, რომ ეს გადაწყვეტილებები პოლიტიკურად მოტივირებულია.

ევროპასა და აშშ-სთან ურთიერთობაში შეიძლება მორიგი გაურკვეველობა პრემიერ-მინისტრის მიერ რუსეთთან ურთიერთობის საკითხებში სპეციალური წარმომადგენლის დანიშვნამაც გააცნოს. ერთი მხრივ, ამ ფაქტის ცალსახად უარყოფითად განხილვა არ შეიძლება, თუმცა, ჩნდება კითხვა – რა

როლს ანიჭებს საქართველოს ახალი მთავრობა ყენევის პროცესს? „სარკოზის 7-პუნქტიანი გეგმის“ მიხედვით, სწორედ ეს იყო ის ფორმატი, სადაც მართალია, საკმაოდ არაეფექტურად, მაგრამ მაინც განიხილებოდა საქართველო-რუსეთის კონფლიქტი. მნიშვნელოვანია, რომ ამ ორი ქვეყნის გარდა აქ ჩართულები იყვნენ ეუთო, ევროკავშირი, გაერო და აშშ. ახალმა მთავრობამ კი ახალი ფორმატი ჩამოაყალიბა, სადაც თბილისი და მოსკოვი პირისპირ დარჩებიან. რუსეთის წარმომადგენელი კარასინი ორივე ფორმატის მოლაპარაკებებშია ჩართული: ესწრება ყენევის მოლაპარაკებებს და ამავე დროს პირისპირ საუბრობს ზურაბ აბაშიძესთანაც.

ჯერჯერობით უცნობია, რას მოიტანს ასეთი გაორება: ერთი მხრივ, საქართველომ, ფაქტობრივად, შესაძლებლობა მისცა რუსეთს, გაეკეთებინა ის, რაც 2008 წლის შემდეგ სურდა – წარემართა მოლაპარაკებები საერთაშორისო საზოგადოების ჩართულობის გარეშე. თუ ეს ასე არ არის, მაშინ ხელისუფლებამ კარგად უნდა ახსნას და დაასაბუთოს, თუ რა ფუნდამენტური სხვაობაა ამ ორ ფორმატს შორის: თუ საუბარია მხოლოდ იმაზე, რომ რუსეთი ქართული პროდუქციისათვის ბაზარს გახსნის, უნდა გავიხსენოთ, რომ მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში შესვლის შემდეგ რუსეთი ისედაც ვალდებული იყო, ეს გაეკეთებინა.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ამ შემთხვევაში, ჩვენთვის უმნიშვნელოვანესია დასავლეთის ჩართულობა. რუსეთი საქართველოთი განსაკუთრებულ დაინტერესებას არასოდეს მალავდა. შესაბამისად, მოსკოვისათვის საქართველოსთან ურთიერთობა შუამავლენის გარეშე ბევრად ხელსაყრელია.

ახალ ხელისუფლებას საგარეო პოლიტიკაში საკმაოდ სუსტი დებიუტი ჰქონდა, თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ ჯერ ბევრი რამ მხოლოდ რიტორიკის დონეზეა და მკვეთრი პოლიტიკური ნაბიჯები არ გადადგმულა. საქართველოსა და დასავლეთის მომავალი ურთიერთობა კი სწორედ ამ ნაბიჯებზეა დამოკიდებული. **■**

ივანიშვილი - 100 დღე თანამდებობაზე

რთული დასაწყისი, მაგრამ არც ერთი მარცხი.

სილვია შტიობერი

სამი თვე გავიდა მას შემდეგ, რაც საქართველომ მსოფლიო კარგი ახალი ამბით გააკვირვა. დაძაბული მდგომარეობის მიუხედავად, საპარლამენტო არჩევნებმა მშვიდად ჩაიარა, პრეზიდენტმა სააკაშვილმა თავისი პარტიის დამარცხება აღიარა და უზრუნველყო ქვეყნის მართვის სადავეების მშვიდობიანი გადაბარება ბიძინა ივანიშვილისა და მისი გუნდის, „ქართული ოცნებისათვის“.

დაიწყო გამოსაცდელი ვადა, უპირველესად, კოჰაბიტაციის მხრივ, რაც ნებისმიერი განვითარებული დემოკრატიისათვის კავკასიის დასავლეთ ნაწილში ასევე დიდი გამოწვევა იქნებოდა. მეორე მხრივ, ბიძინა ივანიშვილმა მოიპოვა შესაძლებლობა, საკუთარი თავი და თავისი პოლიტიკური პროგრამა საერთაშორისო ასპარეზზე წარმოეჩინა. აქ მას ამ დრომდე რეალურ ძალად ძნელად თუ აღიქვა-

მდნენ; როგორც პოლიტიკოსი საზღვარგარეთ აქამდე არასდროს გამოჩენილა და მხოლოდ ცოტას თუ ჰქონდა გათვლილი, რომ მისი პარტია გაიმარჯვებდა.

შეკითხვებს რამდენიმე ცნობილი ფაქტი აჩენდა: მილიარდერი, რომელმაც თავისი ქონება რუსეთში, 90-იან წლებში დააგროვა, როგორ მიუდგებოდა დემოკრატიის საკითხს, რუსეთთან ურთიერთობასა და საქართველოს დასავლეთთან დაახლოების წლების წინ დაწყებულ პროცესს?

პაატა ზაქარეიშვილის, თეა წულუკიანისა და ირაკლი ალასანიას დანიშვნამ ევროპული დიპლომატიების მიერ აღიარებას ხელი შეუწყო, ისევე, როგორც რუსეთთან ურთიერთობის საკითხებში საქართველოს სპეციალური წარმომადგენლის, ზურაბ აბაშიძის დანიშვნამ. ასევე მნიშვნელოვანი იყო ივანიშვილის გა-

დაწყვეტილება, თავისი პირველი ვიზიტი საზღვარგარეთ ოქტომბერში ბრიუსელში განხორციელებინა.

პრემიერ მინისტრი ბრიუსელში დიდ უნდობლობას წააწყდა, რაც სააკაშვილის მიერ განეული წინასწარი კამპანიითაც იყო განპირობებული. პარალელურად პრეზიდენტს ნატოსა და ევროკავშირის წარმომადგენლებთან ჰქონდა შეხვედრა და წლების მანძილზე დაგროვებულ კონტაქტებს, პირველ რიგში, კონსერვატორ პოლიტიკოსებთან ევროპული სახალხო პარტიის (EVP) ფარგლებში, იმისთვის იყენებდა, რომ გაეგრძელებინა თავისი კრიტიკული ხედვა ახალი მთავრობის მუშაობის შესახებ.

ბრიუსელში ვიზიტმა დაძაბულობის განმუხტვა შესაძლებელი გახადა. ამას მოწმობს, მაგალითად, ნატოს გენერალური მდივნის, რასმუსენის განცხადებათა

შინაარსებს შორის განსხვავება ივანიშვილთან, ალასანიასა და ფანჯიკიძესთან შეხვედრამდე და შეხვედრის შემდეგ. რასმუსენმა გამარჯვებულ მხარეს მართლმსაჯულების ფრთხილად განხორციელებისკენ მოუწოდა, შემდგომ მკაფიოდ აღნიშნა, რომ პრეზიდენტს და მმართველ ძალას წარმატებული ერთობლივი მუშაობისათვის გზები უნდა მოეძებნათ.

აღიარებასთან ერთად ასევე წამოიწია ის საკითხიც, რომ საქართველო და რუსეთი დაახლოებისათვის პრაქტიკულ ნაბიჯებს დგამენ სავაჭრო ურთიერთობის მეშვეობით და, ასევე, შედგა შეხვედრა აბაშიძესა და რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე, გრიგორი კარასინს, შორის. მისასალმებელია აგრეთვე ისიც, რომ ძველი და ახალი მთავრობის წარმომადგენლებმა შიდა მოლაპარაკებების ჯგუფის შეხვედრის დროს, რომელიც ყენევაში დეკემბერში გაიმართა, ერთობლივად კარგად იმუშავეს.

უცხოეთის ყურადღება მიიქცია აგრეთვე წლის დასაწყისში გამოცხადებულმა ამნისტიამაც. ამგვარად, გერმანიის მთავრობის ადამიანის უფლებათა დაცვის წარმომადგენელი, მარკუს ლიონინგი მიესალმა თითქმის 3000 დაკავებული ადამიანის გათავისუფლებას და სასჯელის შემსუბუქებას 10 000-ზე მეტი პატიმრისათვის. მან განსაკუთრებით დადებითად შეაფასა ის, რომ მთავრობამ და პარლამენტმა ამნისტიის კანონზე დეტალურად იმსჯელეს და პროცესში ჩართეს ასევე სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებიც.

ამასობაში ახალი ექვების საფუძველი ხელისუფლების იმ გაუგებარმა გამონათქვამებმა და გზავნილებმა შექმნა, რომლებიც ახალი მმართველი ძალის დემოკრატიაზე ორიენტირებას, სულ მცირე, კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებდა. ასე, მაგალითად, ბუნდოვნია, კონკრეტულად, რას გეგმავს ივანიშვილი ტელემარშუნივლიზმის „მეცხრე არხისა“ და საზოგადოებრივი მაუწყებელთან მიმართებაში. მისი სურვილი, გადაეცა მეცხრე არხის ტექნიკური აღჭურვილობა საზოგადოებრივი მაუწყებლისათვის, უბრალოდ დიდსულოვანი ჟესტია, თუ გეგმავს შერწყმას, იმისათვის, რომ მეცხრე არხიდან პირდა-

■ საქართველოსთვის მხოლოდ და მხოლოდ ხელსაყრელი იქნება, თუ იგი თავს საიმედო პარტნიორად წარმოაჩენს, არა მხოლოდ ავღანეთში ნატოსთან ალიანსისას, არამედ მთელ რეგიონშიც.

პირი გავლენა იქონიოს საზოგადოებრივი მაუწყებლის პროგრამებზე? ამასთანავე, რა კავშირი აქვს ამ ყველაფერთან საზოგადოებრივ მაუწყებელში ჩატარებულ ფინანსურ აუდიტს?

ასე რომ, დასავლეთ ევროპელი დიპლომატები და ექსპერტები სამი თვის შემდეგაც კვლავ სიფრთხილეს იჩენენ ივანიშვილის შეფასებისას. კომუნიკაციის პრობლემების მოგვარებას ხელს შეუწყობდა, სულ მცირე ისიც, თუ პერმიერ მინისტრი ამ ხნის განმავლობაში საერთაშორისო მრჩეველებს მოუხმობდა კონსულტაციებისთვის. ასევე საქართველოს რეპუტაციისათვის არც ის ფაქტორია მომგებიანი, თუ როგორი ინტენსივობით წარმოჩინდება ქვეყნის შიდაპოლიტიკური და საერთაშორისო ტრიბუნაზე; როგორც, ეს მაგალითად, ევროსაბჭოს წინა კვირის სხდომაზე სტრასბურგში მოხდა.

პოლიტიკურ ასპარეზზე სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებს საქართველო არ ჩამორჩება, თუმცა, იმის შესაძლებლობაც აქვს, რომ წინ წავიდეს. მაგალითად, 2012 წლის აგვისტოს შუა რიცხვებში გერმანიის კანცლერს, ანგელა მერკელს, მოლდოვაში ჰქონდა ვიზიტი, რაც დიდი პატივი და ამასთანავე, მკაფიო სიგნალი იყო დანარჩენი ხუთი ქვეყნისათვის ევროპის სამეზობლო პოლიტიკაში, რადგან ამჟამად მოლდოვა მათ შორის ყველაზე მეტი წინსვლით გამოირჩევა.

ასე რომ, საქართველოსთვის მხოლოდ და მხოლოდ ხელსაყრელი იქნე-

ბა, თუ იგი თავს საიმედო პარტნიორად წარმოაჩენს, არა მხოლოდ ავღანეთში ნატოსთან ალიანსისას, არამედ მთელ რეგიონშიც. სხვა ყველაფერთან ერთად ირანის მეზობლად ქვეყნის მდებარეობაც ის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რის გამოც იგი საერთაშორისო ყურადღებას იპყრობს.

მოსალოდნელია, რომ ამერიკის შეერთებული შტატების ხელისუფლება და პრეზიდენტი ობამა ორიენტაციის აღებას წყნარი ოკეანისა და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის მიმართულებით განაგრძობენ. ამერიკის შეერთებულ შტატებს ევროპისაგან სამომავლოდ უფრო და უფრო მეტად უმყარდება მოლოდინი, რომ იგი საკუთარ კართან კონფლიქტებს თავად მიხედავს. თვალსაჩინოებისათვის შეგვიძლია მოვიყვანოთ მილიტარისტული შენაერთები ლიბიასა და მალში, რომლებსაც ევროპული ქვეყნები ხელმძღვანელობენ, ამერიკის შეერთებული შტატებისაგან კი მხოლოდ მხარდაჭერას იღებენ.

ევროპა ასევე თვალყურს ადევნებს პირველ რიგში ჩრდილოაფრიკის განვითარების საეჭვო და დამაფიქრებელ დინამიკას, ისევე, როგორც - ახლო და შუა აღმოსავლეთისას. კარგი იქნებოდა, საქართველოს შეეძლოს რუსეთთან, სოხუმსა და ცხინვალთან ურთიერთობების მოგვარება დემოკრატიისა და დასავლეთისაკენ აღებული გზის გადახვევის გარეშე. ეს საქმეს შეამსუბუქებდა და მაშინ საერთაშორისო კონფლიქტების გრძელ სიაშიც ერთით ნაკლები პრობლემა იქნებოდა.

იმის გათვალისწინებითაც კი, რომ მოსახლეობამ გადაწყვეტილება იმ პარტიის სასარგებლოდ მიიღო, რომელსაც კონსერვატიული და ნაკლებად ამბიციური პოზიცია აქვს ნატოსა და ევროკავშირში მიღებასთან დაკავშირებით, ვიდრე სააკაშვილის პარტიას, საქართველოს შეუძლია, დემოკრატიზაციის პროცესში ევროპისაგან დიდი მხარდაჭერის იმედი ჰქონდეს. ეს ასევე იმ ფაქტორზეც იქნება დამოკიდებული, დაიწყებს თუ არა ხელისუფლება სამართალდამცავი და სოციალური სისტემისა თუ აგრარული სექტორის შეპირებული რეფორმების განხორციელებას. **[A]**

იოტა iOS-ისთვის

ლიბერალი - ახლა უკვე თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე

იკითხე ყველგან!

იკითხე კომპიუტერულად!

www.lit.ge

იოტა iOS-ისთვის საშუალებას გაძლევთ მარტივად იკითხოთ lit.ge-ს ნიშნები და პერიოდობა თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე აპლიკაციის გადმოტანვად, თქვენი მონეტარიზაციის iTunes-ზე მოქმედებით „IOTA READER“

ხეცხუხის ჰოციხიხის

100 დღე

საქართველოში კულტურა, როგორც ეგზისტენციური არსებობის ფორმა, ჯერ კიდევ გამოუვალ და კრიზისულ მდგომარეობაშია. კულტურის სამინისტრომ 100 დღე სტრუქტურის ჩამოყალიბებას მოახმარა.

დავით ბუხრიკიძე

არცთუ ბედკრული საბჭოთა ტრადიცია კულტურას პოლიტიკის მხატვრულ „დამატებად“ განიხილავდა. მაგალითად, ბრეჟნევის ეპოქის საბჭოეთის კულტურის მინისტრის, ლეგენდარული ეკატერინა ფურცევას ფრაზა – „მე არ ვარ კულტურის მინისტრი, მე ვარ მინისტრი კულტურაში“, დიდი ხნის განმავლობაში აღიქმებოდა არა თვალსაჩინო საბჭოთა ირონიად, არამედ საქმიან და სერიოზულ მონოდედად. პოსტაბჭოთა საქართველომ უამრავი ასეთი „მინისტრი კულტურაში“ გამოიკვალა: ნოდარ წულეისკირი, ვალერი ასათიანი, დავით მალრადე, სესილი გოგიბერიძე, გოკა გაბაშვილი, ნიკა რურუა...

კულტურული „ვენებებით“ დატვირთულ დიდ და არეულ პლატფორმაზე სულ ბოლოს „ოცნების“ მატარებლიდან გადმოსული მწერალი და თეინიერი ადამიანი, გურამ ოდოშარია ვიხილეთ. ახალმა ხელისუფლებამ სავარაუდოდ, მას „კულტურის ფრონტი“ რამდენიმე მიზეზით ჩააბარა: პირველი პოლიტიკას უკავშირდება, კონკრეტულად კი აფხაზეთს და სახალხო დიპლომატიას (მხედველობაში მაქვს მისი კონტაქტები და ლიტერატურული ნაწარმოები „ზღვა, რომელიც შორია“); გარდა ამისა, ის თეინიერი, არაკონფლიქტური და საკმაოდ დამყოლი ადამიანია. არც კონტაქტების დამყარება უჭირს, თუმცა სიხშირითა და ინოვაციური მიდგომებით მაინცა და მაინც არ გამოირჩევა. ამ ფუნქციებს, ძირითადად, მისი მოადგილე, კულტურული მემკვიდრეობის დეპარტამენტის უფროსი, მარინე მიზანდარი ითავსებს.

ხელისუფლების განვლილი ასი დღე თითქოს სიმბოლური ნიშნულია, რომლის მიღმა ისევ ნაცნობი კონტურები იკითხება – საქარ-

თველოში კულტურა, როგორც ეგზისტენციური არსებობის ფორმა, ჯერ კიდევ გამოუვალ და კრიზისულ მდგომარეობაშია. კულტურის სფეროს თითქმის ყველა რგოლში მოუწესრიგებლობა – ადმინისტრაციის უუნარობისა და არაორგანიზებულობის მოწმენი თითქმის ყოველდღიურად ვხვდებით: თავად კულტურის სამინისტროში, თეატრალურ უნივერსიტეტში, სამხატვრო აკადემიაში, ოპერისა და ბალეტის თეატრში...

არსებითი ისაა, რომ სერიოზული რეფორმების გასატარებელი ზოგადად კულტურის სფეროში; საჭიროა, გასაგები, დასაბუთებული და არტიკულირებული საუბრები სწორედ რეფორმის მნიშვნელობაზე, კონცეფციებზე, ახალი ხედვით გამორჩეულ ადამიანებზე და არა პერსონების წინააღმდეგ მიმართული კრიტიკა და ხშირად უნაყოფო განსჯა-რეფლექსიები. წინააღმდეგ შემთხვევაში ისევ წინააღმდეგობის მოძრაობის მაგვარ, კონტრ-კულტურის მოდურ და ანარქისტულ გამოსვლებს უნდა ველოდოთ... მით უმეტეს, ბატონ მენითოვის სკანდალისა და ხათუნა ხუნდაძის არანაკლებ ხმაურიანი ისტორიის გამო, რომელიც „ფეისბუქზე“ მის გამონათქვამებს უკავშირდება. თუმცა, შევეშვათ კონკრეტული პერსონებისადმი ნაყენებულ პრეტენზიებს და გაცილებით სერიოზულ საკითხებს დავეუბრუნდეთ.

გასაგებია, რომ ახალი ხელისუფლების ჩამოყალიბების პირობებში კულტურის სამინისტროს ყველაზე რთული „ორსულობა“ ჰქონდა, მისი ახალი შემადგენლობაც, ანუ კაბინეტი პასუხისმგებლობას ვერ ასცდებოდა: მაგალითად, რატომ არ გამოქვეყნდა ამ დრომდე კულტურის განვითარების თუნდაც ზოგადი კონცეფცია? სად და რაში აისახება

ქართული კულტურის დღეები. სუბიშვილების გამოსვლა, სტრასბურგი, დეკემბერი 2012

სამინისტროს პრიორიტეტული მიდგომები? რატომ ვერ მოხერხდა სამხატვრო აკადემიისა და თეატრალურ უნივერსიტეტში სიტუაციის განმუხტვა? რატომ გაათავისუფლეს „წარმატებული პროექტების ავტორი“ დავით საყვარელიძე ოპერისა და ბალეტის თეატრის დირექტორის თანამდებობიდან? რატომ ვერ დასრულდა კონფლიქტი რუსთაველის თეატრში და როგორ მოხდა, რომ ფაქტობრივად, სპეციალურად რობერტ სტურუასათვის სამინისტრომ შექმნა კანონი, რომელიც მას თეატრის მმართველისა და სამხატვრო ხელმძღვანელის პოსტის შეთავსების საშუალებას აძლევს?

ცალკე ისტორიად შეიძლება განვიხილოდ კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს ყოფილი ხელმძღვანელის, ნიკა ვაჩიშვილის საქმეც, რომელსაც წლების განმავლობაში წარმატებული იმიჯი ჰქონდა.

„ჩვენ შეფასებებსა და ხედვებში ძალიან დიდი სხვაობაა. მაგალითად, სამინისტროს მიაჩნია, რომ ბაგრატის ტაძარი არ უნდა გაკეთებულიყო, მე კი ბედნიერი ვარ და ვამაყობ, რომ დღეს ბაგრატი ნანგრევი არ არის. სამინისტრო რესტავრაციების მიმართ ნაჩქარევ გადანყვეტილებებში გვადანაშაულებს, ეს მაშინ, როცა 700-მდე ძველი სწორედ რომ დროული ჩარევით ვიხსენით დანგრევისგან...“ – ეს ბატონ ვაჩიშვილის მოსაზრებაა, რომლის ადგილას სამინისტრომ უკვე დანიშნა ძველებისა და ღირსშესანიშნავი ადგილების

შეხვედრა კინემატოგრაფისტებთან კულტურის სამინისტროში

ფოტოგრაფი: კლემენტინე ჯაფარიძე

საერთაშორისო საბჭოს საქართველოს ეროვნული კომიტეტის თავმჯდომარე, არქიტექტორი და რესტავრატორი მერაბ მერაბ ბოჭორიძე.

სკანდალი დღემდე არ ცხრება სამხატვრო აკადემიაშიც. პროფესორ-მასწავლებლების ნაწილი აცხადებს, რომ ნოემბერში ხუთკაციანი საბჭო ფარულად შეიკრიბა და საბჭოს ხუთი წევრიდან სამის გადაწყვეტილებით, ირინა პოპიაშვილი რექტორობის თანამდებობიდან უკანონოდ გათავისუფლა. მის ადგილზე კი დიზაინის ფაკულტეტის დეკანი თინა კლდიაშვილი დანიშნა. სამხატვრო საბჭოს და აკადემიის რექტორის მოვალეობის შემსრულებლის, თინა კლდიაშვილის მხარდამჭერთა განცხადებით კი ირინა პოპიაშვილი ყოფილი კულტურის მინისტრის ნიკოლოზ რურუას მეგობარი და მისივე დანიშნული იყო. შესაბამისად, სამხატვრო აკადემიის სტუდენტების ნაწილი ირინა პოპიაშვილის რექტორობას, ნაწილი კი რექტორის თანამდებობის მოვალეობის შემსრულებლის, თინათინ კლდიაშვილის დატოვებას ითხოვს.

დღემდე არანაკლებ მტკივნეულია ძველი თბილისის თემა, რომლის გამოც გუდიაშვილის მოედანი, კალისა და აბანოთუბნის რესტავრაცია კვლავაც განხეთქილების ვაშლად რჩება. საგულისხმოა, თუნდაც თბილისის მერის შეფასება, რომელიც მან ჯერ კიდევ გასული წლის ნოემბერ-დეკემბერში, კულტურის სამინისტროში გამართული არქიტექტორ-

კულტურის სფეროს ყველა რგოლში მოუწესრიგებლობა – ადმინისტრაციის უუნარობისა და არაორგანიზებულობის მონმენი თითქმის ყოველდღიურად ვხვდებით.

-რესტავრატორების თავყრილობის შემდეგ გამოთქვა: „ჩვენ იქ ვნახეთ ხალხი, რომელიც ბოლო 40 წლის განმავლობაში ტრადიციულად, ყოველთვის ასეთ დროს იკრიბება და ცდილობს, საზოგადოების გარკვეული აზრი გამოხატოს. იყო ისეთი ნაწილიც, რომელსაც გულწრფელად უყვარს ძველი თბილისი და ახლა ცდილობს მომენტის დაჭერას, რადგან ჩვენი გაკეთებული რაღაც არ მოსწონს... მაგრამ, სამწუხაროდ, ძირითადი სულისკვეთება იყო თალიბანური. ჩემი პასუხი ძალიან მარტივია – ძველი თბილისი არ არის რომელიმე შენობა, ესაა ერთიანი ქსოვილი.“

კულტურის სამინისტრო ვერც თაობათა კლასიკურ კონფლიქტს გადაურჩა. ერთ-ერთ შეხვედრაზე მისულ კინემატოგრაფისტებს (სულ ათამდე ასეთი შეხვედრა გაიმართა), რეჟისორებს, ეროვნული კინოცენტრისა და სამინისტროს წარმომადგენლებს კინოს გან-

ვითარების გეგმებისა და პრიორიტეტების შესახებ უნდა ემსჯელათ, თუმცა უკვე დამკვიდრებული „ქართული ტრადიციისამებრ“, მსჯელობა ცხარე კამათში გადაიზარდა. რეჟისორ გიორგი შენგელაიასა და ეროვნული კინოცენტრის დირექტორის, თაკო ტატიშვილის ლამის იდეურ-კლასიკური დაპირისპირება კიდევ ერთი თავსატეხია, რომლის გადაჭრაც კულტურის სამინისტროს მოუწევს.

ცნობილმა ქართველმა რეჟისორმა, ოთარ იოსელინმა ეროვნული კინოცენტრისა და მისი დირექტორის მხარდასაჭერი წერილი გამოაქვეყნა. ადრესატი კი, არა მხოლოდ კულტურის სამინისტროა: „ბოლო ათეული წლების განმავლობაში ქართული კინემატოგრაფიის აღორძინება, უეჭველი შედეგია ეროვნული კინოცენტრის მოღვაწეობის და მის მიერ საავტორო კინოს აქტიური მხარდაჭერისა. ამიტომ უაღრესად დადებითად ვაფასებ საქართველოს ეროვნული კინოცენტრის გუნდის მოღვაწეობის შედეგებს.“ თუმცა, დიდი რეჟისორის ასეთი მხარდაჭერის შემდეგაც ვრცელდება ინფორმაცია, რომ სამინისტრო ეროვნული კინოცენტრის დირექტორის გათავისუფლებას აპირებს.

მოკლედ, ბოლო დროის პოლიტიკურმა ცვლილებებმა ქართული საზოგადოება მორიგ გზაგასაყარზე დააყენა. არჩევანი ქართული კულტურის განვითარების ტენდენციებსაც ეხება, რაშიც სახელმწიფოს ინსტიტუტების როლი განუზომლად დიდია. **□**

"ჩვეყანა ფასდება იმით, თუ ხობოხ უპცის ბმიხებს, მათ ოჯახებს და ვახეხანებს"

თავდაცვის სამინისტროს ინიციატივით, ვეტერანთა პრობლემების გადაჭრის, მათი საჭიროებების დადგენისა და სოციალური უფლებების დაცვისთვის ახალი სამთავრობო კომისია შეიქმნა.

გიორგი ჭეიშვილი

ფოტო: გიორგი ჭეიშვილი

კომისიამ, რომელსაც საქართველოს ჯანდაცვის მინისტრი დავით სერგეენკო ხელმძღვანელობს, მუშაობა 2013 წლის 12 იანვარს დაიწყო.

ახალი კომისიის შექმნასთან დაკავშირებით, საქართველოს თავდაცვის მინისტრმა, ირაკლი ალასანიამ განმარტა, რომ სპეციალური სამთავრობო კომისიის ჩამოყალიბების გადაწყვეტილება მთავრობამ 2012 წლის 13 დეკემბერს მიიღო, ვეტერანთა უფლებების კანონით დაცვის მიზნით კი, კომისია უახლოეს პერიოდში მთავრობისთვის შესათავაზებელ წინადადებებს მოამზადებს; ასევე, მომზადდება მთლიანი საკანონმდებლო ბაზა იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა იყოს ორგანიზებული ვეტერანთა უფლებების დაცვა და როგორ უნდა მოწესრიგდეს ეს საკითხი სტრუქტურულად.

„კონკრეტულ შეთავაზებებს კომისია აღმასრულებელ ხელისუფლებას წარუდგენს, რომელიც, თავის მხრივ, ამ საკითხების ინიცირებას პარლამენტში კანონპროექტის სახით მოახდენს. ...ქვეყანა ფასდება იმით, თუ როგორ უვლის ის საკუთარ გმირებს, ომში

■ ვეტერანთა უფლებების დაცვის საკითხებთან დაკავშირებულ ინიციატივას საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციაც გამოეხმაურა. ქვეყნის პირველი პირის პრეს-სპიკერმა, მანანა მანჯაგალაძემ აღნიშნა, რომ კანონპროექტის მომზადების შესახებ მიხეილ სააკაშვილმა ჯერ კიდევ ავღანეთში, ჰელმანდის პროვინციაში ახალ წელს ყოფნისას ისაუბრა. კანონპროექტის მომზადების შესახებ მიხეილ სააკაშვილმა ჯერ კიდევ ავღანეთში, ჰელმანდის პროვინციაში ახალ წელს ყოფნისას ისაუბრა.

დალუპულ გმირებს, მათ ოჯახებს და ვეტერანებს“ – განაცხადა ირაკლი ალასანიამ.

ვეტერანთა უფლებების დაცვის საკითხებთან დაკავშირებულ ინიციატივას საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციაც გამოეხმაურა. ქვეყნის პირველი პირის პრეს-სპიკერმა, მანანა მანჯაგალაძემ აღნიშნა, რომ კანონპროექტის მომზადების შესახებ მიხეილ სააკაშვილმა ჯერ კიდევ ავღანეთში, ჰელმანდის პროვინციაში ახალ წელს ყოფნისას ისაუბრა.

2013 წლის 17 იანვარს, საქართველოს პრეზიდენტმა საზოგადოებას ახალი საკანონმდებლო ინიციატივები გააცნო, მათ შორის მესამე კანონპროექტი, რომელიც რამდენიმე პუნქტისაგან შედგება, სამხედრო მოსამსახურეებისათვის სოციალური გარანტიების შექმნას შეეხება.

„გთავაზობთ, რომ ყველა სამხედრო მოსამსახურის ოჯახის წევრებს, რომელიც დაიღუპება, მიუხედავად იმისა იყო თუ არა ოჯახის მარჩენალი, მიეცეს პენსია სამხედრო პენსიის ოდენობით და არა მხოლოდ ერთჯერადი კომპენსაცია, როგორც ეს დღეს ხდებ-

ბა. სახელმწიფოს ამის საშუალება დღეს უკვე აქვს, რამდენიმე წლის წინ კი არ ჰქონდა. ასევე, გაორმაგდეს სამხედრო პენსიები და მინიმალური ზღვარი იყოს სახელმწიფო პენსიების მინიმალური ოდენობის ორმაგი. ვინაიდან 90-იან წლებში ეს კომპენსაცია იმდენად მცირე იყო, რომ ბევრი ვეტერანი ჩვეულებრივ სახელმწიფო პენსიაზე გადავიდა, მათ უნდა შეეძლოთ ისევე სამხედრო პენსიაზე გადმოსვლა“, – განაცხადა მიხეილ სააკაშვილმა.

მისივე თქმით, პენსიაზე გასვლამ, სამხედროს სახელმწიფო ან სხვა სამსახურში მუშაობაში ხელი არ უნდა შეუშალოს, ამავდროულად მას უნდა შეუნარჩუნდეს პენსიაც.

„ამის ფული დღეს ბიუჯეტში არის, რის ფინანსურ დასაბუთებასაც ჩვენ წარვუდგენთ მთავრობას და საქართველოს პარლამენტს. აი, ეს არის ის წინადადებები, რომელიც მე გადავეცი პარლამენტს, იმედია რიგგარეშე განხილვისთვის“, აღნიშნა საქართველოს პრეზიდენტმა.

თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარის, ირაკლი სესიაშვილის თქმით, ვეტერანთა უფლებების დაცვის საკითხის დარეგულირება რთული პროცესია, რადგან ქვეყანას ჰყავს ძალიან ბევრი ვეტერანი, რომლებსაც საკმაოდ სერიოზული პრობლემები აქვთ, მათ შორის სოციალური და დასაქმების კუთხით; ასევე, აუცილებელია მათ მიმართ პატივისცემის გამოხატვის ფორმების შემუშავება.

„სახელმწიფო კომისიის პირველ სხდომაზე სამუშაო ჯგუფი დაკომპლექტდა. საკითხი ძალიან მგრძნობიარეა და შევთანხმდით, რომ დასახულ მიზნებს რაც შეიძლება მოკლე ვადებში უნდა მივაღწიოთ. ვეტერანთა მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის უკვე არსებობს რამდენიმე წინადადება, თავად ვეტერანებისგანაც ბევრი შემოთავაზება მოდის. ჯამში ეს ზღვა მასალაა, ამიტომ, პირველ ეტაპზე შევქმენით სამუშაო ჯგუფი, რომელიც ამ ინფორმაციას დაამუშავებს, შემდეგ კი, შექმნილ ვითარებასა და სავარაუდო წინადადებებს სახელმწიფო კომისიას გააცნობს. ვეტერანთა საკითხების კომპლექსურად გადასაწყვეტად უახლოეს შეხვედრაზე სტრატეგიის შემუშავებას დავინწყებთ“, განმარტავს ირაკლი სესიაშვილი.

თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარე საქართველოს პრეზიდენტის ინიციატივასაც გამოეხმაურა და აღნიშნა, რომ პოზიტიური შედეგის მომტანი ნებისმიერი წინადადება მისასალმებელია, თუმცა ეს არ უნდა იყოს პრობლემის კონტექსტიდან მიღმა მოგვარებაზე გათვლილი პირ აქცია.

„რამდენად იყო ადეკვატური ეს განცხადება იმ პრეზიდენტისგან, რომელმაც ახალ წელს მშვიდობიანი ვეტერანები დაარბია, „ნაციონალური მოძრაობის“ ლიდერებმა კი ამას გამართლება მოუძებნეს?! ბიუ-

■ ვეტერანები სრულად იგნორირებული ვიყავით, უნდობლად გვეკიდებოდნენ და ყოველი შემდეგი მინისტრი შრომისუნარიანი ვეტერანების გათავისუფლებით იწყებდა მოღვაწეობას.

ჯეტი უკვე დამტკიცებულია და სოციალური პაკეტის ერთი მიმართულებით გაზრდით თანასწორობის პრინციპს დავარღვევთ. ვთვლით, რომ ვეტერანთა საკითხების დარეგულირებისთვის კომპლექსური პროგრამა უნდა შევიშუშავოთ, საჭიროა გავწეროთ გრაფიკი და ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებით, ამ გრაფიკის მიხედვით განვსაზღვროთ სახელმწიფოს მხრიდან ვეტერანთა მხარდაჭერა ისეთ საკითხებში, როგორცაა ჯანდაცვა, სოციალური პრობლემები, სიმბოლური თარიღების ადეკვატურად აღნიშვნა და ასე შემდეგ“, – განაცხადა ირაკლი სესიაშვილმა.

არასამთავრობო ორგანიზაცია „ვეტერანთა ლეგიონის“ თავმჯდომარე, მალხაზ თოფურია ერთ-ერთია იმ ვეტერანთაგან, რომლებიც 2011 წლის 3 იანვარს, გმირთა მოედანზე, აფხაზეთის ომში დაღუპულთა მემორიალურ დაფასთან გამართული შიმშილობის აქციის დაშლისას დააკავეს.

მალხაზ თოფურია 2011 წლის აქციას იხსენებს და ამბობს, რომ შიმშილობა სპონტანურად დაიწყო, სახელმწიფოსგან კი მეტ ყურადღებასა და პატივისცემას ითხოვდნენ.

„ეროვნული გვარდიის სანაგვეზე დაღუპული მემორების სურათები ვიპოვნეთ, რაც ჩვენთვის აღმამფთებელი იყო და შიმშილობა გადაწყვიტეთ. ეს კიდევ ერთი ფაქტი იყო იმისა, თუ როგორ გვიყურებდა ხელისუფლება ჩვენ, ვეტერანებს. სრულად იგნორირებულები ვიყავით, უნდობლად გვეკიდებოდნენ და ყოველი შემდეგი მინისტრი შრომისუნარიანი ვეტერანების გათავისუფლებით იწყებდა მოღვაწეობას. ალბათ, სხვადასხვა ოდიოზურ მინისტრებს არ მოსწონდათ ომის ვეტერანები, ისევე, როგორც პრეზიდენტს. ცდილობდნენ ჩვენი აქციები სხვადასხვა ჯგუფის პროტესტისთვის მიეკუთვნებინათ, ხან პოლიტიკური, ხან სოციალური. შეურაცხყოფა მოგვაყენეს, პრეზიდენტმაც თქვა, ნუგზარ ნიკლაურმაც და ვახტანგ ბალავაძემაც, თურმე მემორიალს ვბილწავდით!“ – იხსენებს „ვეტერანთა ლეგიონის“ თავმჯდომარე და იმედოვნებს, რომ გაჟღერებული ინიციატივების ფონზე არსებული მდგომარეობა გაუმჯობესდება.

„მჯერა, რალაცები შეიცვლება, თუმცა რეალობა ის არის, რომ ვეტერანების, თუნდაც სამსახურიდან უკანონოდ გაყრილების აღდგენის პროცესი არ დაწყებულა, იმედს გამოთქვამთ, რომ ეს ტენდენციაც შეიცვლება“, ამბობს მალხაზ თოფურია.

ვეტერანთა უფლებების დაცვის საკითხებთან დაკავშირებით შექმნილ სახელმწიფო კომისიაში სამუშაო ჯგუფი უკვე ჩამოყალიბებულია და კომისიის მომდევნო, რიგით მეორე შეხვედრა უახლოეს მომავალში იგეგმება. **■**

ხასომ ვახბაჰით დედებს და ჩვილებს?

საქართველოში დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა განვითარებული ქვეყნების მაჩვენებლებს ისევ აღემატება

თინა ყიფშიძე

საქართველოში ბოლო ათი წლის განმავლობაში დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი თითქმის ორჯერ შემცირდა და ევროპის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელს მიუახლოვდა. 2000-2011 წლებში დედათა სიკვდილიანობა ყოველ 100 000 ცოცხლადშობილზე 49.2-დან 27.6-მდე შემცირდა.

2000 წელთან შედარებით, ერთ წლამდე ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი განახევრებულია. 2000 წელს ყოველ 1000 ცოცხლად დაბადებულ ბავშვზე ჩვილთა სიკვდილიანობა 21.1 იყო, 2011 წელს ეს რიცხვი 11.0-მდე დაეცა.

თითქმის განახევრებულია ჩვილ ბავშვთა (ერთ წლამდე) ანალოგიური მაჩვენებელი და თუ 2000 წელს ყოველ 1000 ცოცხლად დაბადებულ ბავშვზე ჩვილთა სიკვდილიანობა 21.1 იყო, 2011 წელს ეს რიცხვი 11.0-მდე დაეცა. განახევრებულია 5 წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელიც, 24,9-დან 12-მდე.

მაჩვენებლების განახევრება, სავარაუდოდ, ქვეყნის ზოგადი განვითარების თანმდევი. ბოლო წლების სტატისტიკით შემცირებულია სამედიცინო დაწესებულების გარეთ მშობიარობა და მშობიარობის 99,8% სამშობიარო სახლებში მიიღეს. ასევე გაიზარდა ორსულობის პერიოდში მინიმუმ 4-ჯერ კონსულტაციებზე მისულთა რაოდენობა (81,6%).

უდავო პროგრესის მიუხედავად, საქართველოში დედათა და ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებლები ევროკავშირის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებლებთან შედარებით ჯერ კიდევ მაღალია. „გაეროს ბავშვთა ფონდის“ ჯანდაცვის სპეციალისტის თამარ უგულავას თქმით, მაჩვენებლების განახევრება უფრო მარტივია, ვიდრე განახევრების კიდევ უფრო შემცირება.

„ქვეყანას დედათა და ჩვილთა სიკვდილიანობის შემცირების კუთხით სულ რომ

არაფერი გაეკეთებინა, ეს მაჩვენებელი ქვეყნის განვითარების პარალელურად აუცილებლად მოიკლებდა. ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში ეს მაჩვენებლები ტალღისებურად მერყეობს და მნიშვნელოვნად არ იცვლება. ყველაზე რთული სწორედ ამ სტაგნაციის დაძლევაა.“ – „ლიბერალთან“ საუბრისას ამბობს თამარ უგულავა.

სტაგნაციასთან ერთად საქართველოში დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მიზეზები მსოფლიოს სხვა ქვეყნებში სიკვდილიანობის მიზეზებს ზუსტად არ ემთხვევა. თუ 2011 წელს დედათა სიკვდილიანობის ყველაზე დიდი პროცენტი (44%) ეკლამპსია/პრეეკლამპსიაზე მოდის, მსოფლიოში დედათა სიკვდილიანობას უმეტესწილად სისხლდენა იწვევს. ასევე თუ ბავშვთა სიკვდილიანობის მიზეზი მსოფლიოში მათი მცირე ნაწილი, საქართველოში ამის მიზეზი პერინატალურ (მშობიარობის) დროს შექმნილი პრობლემებია.

საყურადღებოა საქართველოში საკეისრო კვეთების განსაკუთრებით მაღალი რაოდენობა. 2010 წელს საკეისრო კვეთების რაოდენობა 1000 ცოცხალშობილზე ევროპის, ევროკავშირის და ყოფილი საბჭოთა

კავშირის ქვეყნებს შორის ყველაზე მაღალი საქართველოშია. ოლუდუშაურის სახელობის ეროვნული სამედიცინო ცენტრის სამედიცინო განყოფილების უფროსი მამუკა ნემსაძე მიიჩნევს, რომ საკეისრო კვეთების ასეთი მაღალი რაოდენობა ბუნებრივი არაა და თავის მხრივ გართულებებისა და გარდაცვალების მეტ რისკს შეიცავს.

დარგის სპეციალისტებს მიაჩნიათ, რომ დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებლის გასაუმჯობესებლად კომპლექსური მიდგომაა საჭირო.

სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, 2011 წელს 5 წლამდე 691 ბავშვის გარდაცვალების შემთხვევა დაფიქსირდა. აქედან 634 ერთ წლამდე ასაკში გარდაიცვალა. 643 ბავშვიდან 500-მდე ერთი თვის ასაკში. ამათგან ორი მესამედი პირველ ერთ კვირაში გარდაიცვალა. სტატისტიკული მაჩვენებლის მიხედვით, ყველაზე კრიტიკული პერიოდებია პირველი კვირა, პირველი თვე და ერთი წელი. სწორედ ამიტომ ექსპერტებს მიაჩნიათ, რომ კონცენტრირება ამ პერიოდებზე უნდა მოხდეს. დედათა და ჩვილთა ჯანმრთელობისთვის არანაკლებ მნიშვნელოვანი თავად ორსულობის პერიოდია. საქართვე-

ლოში მკვდრადმობილთა რაოდენობა თითქმის ორნახევარჯერ მეტია, ვიდრე ევროკავშირის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელი. თამარ უგულავას აზრით, ამის ძირითადი მიზეზი ისაა, რომ ორსულობის დროს მეტავალყურეობა სწორად არ ხორციელდება.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, საქართველოში დედათა სიკვდილიანობის მიზეზი ხშირად ეკლამპსიაა. „ორსულობის პერიოდში ეკლამპსიის დროულად აღმოჩენის შემთხვევაში მისი მართვა და რისკის მნიშვნელოვანწილად შემცირება შეიძლება.“ – ამბობს უგულავა.

თამარ უგულავას აზრით, რისკების თავიდან ასაცილებლად ორსულობის მთლიანი 1000 დღიანი პერიოდის სწორი მართვაა საჭირო.

„აბსოლუტური ფიზიოლოგიური ორსულობის დროსაც შეიძლება გართულებები წარმოიშვას და ფიზიოლოგიური ორსულობა რისკიან ორსულობად გადაიქცეს. ასეთ დროს არა თუ პაკეტი, კლინიკაც კი არ არსებობს, რომელიც რისკიანი ორსულობის მართვას შეძლებს“ – ამბობს უგულავა.

სახელმწიფო ორსულობის პერდიოში ექიმთან 4 ვიზიტს აფინისებს.

ოთხჯერ ვიზიტი მხოლოდ ფიზიოლოგიური, გართულებების გარეშე მიმდინარე ორსულობის დროსაა საკმარისი, მაგრამ თუ ორსულობა რისკს შეიცავს, მაშინ დამატებითი ვიზიტები და სერვისებია საჭირო.

მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის რეკომენდაციით ორსული კონსულტაციაზე მინიმუმ ოთხჯერ უნდა მივიდეს. „50 ლარია ანტენატალურ პერიოდზე გათვალისწინებული, რაც რა თქმა უნდა არასაკმარისია და მხოლოდ 4 ვიზიტს ითვალისწინებს. ის რომ ორსულობის პერიოდის მეტავალყურეობა გამართული არაა, ამაზე მკვდრადმობადობის მაჩვენებელიც მიუთითებს. ასევე, მშობიარობის დაფინანსებასთან ერთად უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ჩვილის ერთკვირიანი პერიოდიც.“ – ამბობს უგულავა

ბავშვს ფიზიკურ გადარჩენასთან ერთად განვითარების პირობები უნდა ჰქონდეს უზრუნველყოფილი. უგულავას აზრით, სახელმწიფო ავადობას პრევენციის გზით უნდა ებრძოდოს. „მშობელს უნდა ასწავლო როგორ ამოიცნოს პნევმონია და დროულად ირეაგიროს მასზე. ესაა საზოგადოების ჯანმრთელობის ხელშეწყობა. მშობლის

განათლება სახელმწიფოს მოვალეობაა“ – ამბობს ის.

ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს ახალმა შემადგენლობამ დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის გამოსასწორებლად პირველი ნაბიჯი სამი კვირის წინ გადადგა. შეიქმნა დედათა და ჩვილ ბავშვთა

■ შეიქმნა დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის შემსწავლელი საბჭო, რომელიც ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრის ხელმძღვანელობით იმუშავებს.

სიკვდილიანობის შემსწავლელი საბჭო, რომელიც ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრის ხელმძღვანელობით იმუშავებს. საბჭოში ჯანმრთელობის სამინისტროსა და დაავადებათა კონტროლის ნაციონალური ცენტრის წარმომადგენლებთან ერთად საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებიც შედიან.

საბჭოს მიზანი დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის ძირფესვიანი ანალიზი იქნება. ასევე, ყველა სამედიცინო დაწესებულება ვალდებული იქნება დედათა და ბავშვთა გარდაცვალების შემთხვევები დაუყოვნებლივ აცნობოს სამინისტროს. შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის მინისტრის მოადგილე, მარიამ ჯაში ფიქრობს, რომ დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის შემსწავლელი საბჭოს შექმნისა და სიკვდილიანობის უკეთ აღრიცხვის პირველადი შედეგი სიკვდილიანობის მაჩვენებლის ზრდა შეიძლება აღმოჩნდეს.

მისი თქმით, „კომისიის ერთი მიმართულება იქნება არსებული სტატისტიკური მონაცემების უფრო დეტალური ანალიზი და ამ ანალიზის საფუძველზე სამომავლო პოლიტიკის დაგეგმვა და მეორე, თითოეუ-

ლი დედის გარდაცვალების შესწავლა. ეს დამსჯელი ხასიათის საქმიანობა არ იქნება, ჩვენ გვჭირდება ექსპერტული შეფასება - რამდენად სწორად მოხდა მშობიარობისა და ლოგინობის პერიოდის მართვა.“

მარიამ ჯაში ნორმატიულ, ინსტიტუციურ და მოსახლეობის დონეებზე გასატარებელ ცვლილებებზე საუბრობს. ნორმატიული დონე ეროვნული გზამკვლევისა და კლინიკური პრაქტიკის პროტოკოლების დახვეწას და დანერგვას მოიცავს. ამაშივე იგულისხმება დედათა და ბავშვთა ავადობისა და სიკვდილიანობის რეგისტრაციის გაუმჯობესება და ყველა დაწესებულებიდან სამინისტროსათვის გარდაცვალების შემთხვევების დროულად მონოდების მოთხოვნა.

ინსტიტუციური განვითარება რეფერალური სისტემის დანერგვას გულისხმობს. კლინიკების სხვადასხვა დონეებზე დაყოფა ორსულობისა და მშობიარობის გართულების შემთხვევების უკეთ მართვას უზრუნველყოფს.

„ინსტიტუციურ დონეზე ორსულთა, მშობიარეთა და მელოგინეთა სამედიცინო დაწესებულებების რეგიონალიზაცია უნდა მოხდეს, დაიყოს სხვადასხვა დონეებზე, განისაზღვროს მათი კრიტერიუმები და მოხდეს რეფერალური სისტემის აწყობა. ორსულობის გართულების იდენტიფიკაციისთანავე კი, დაუყოვნებლივ მოხდეს მისი ზედა დონის ჰოსპიტალში გადაყვანა,“ განმარტავს მარიამ ჯაში.

რაც შეეხება მოსახლეობის დონეზე გასატარებელ ცვლილებებს, აქ პრიორიტეტია მათი განათლებისა და დაავადების, ნორმიდან გადაცდომის შემთხვევების ამოცნობის უნარის ამაღლება.

მარიამ ჯაშის თქმით, მომავალში დედათა და ჩვილთა სერვისების გამრავალფეროვნებაც დადგება დღის წესრიგში.

2015 წლამდე საქართველოს „ათასწლეულის განვითარების პროგრამის“ მიხედვით, დედათა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებლების კიდევ უფრო შემცირება ევალება. ქვეყანამ უნდა მოახერხოს, რომ ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის რიცხვი 11-დან (ყოველ ათას ბავშვზე) 7-მდე დანიოს, დედათა სიკვდილიანობა 27.6-დან (ყოველ 100 000 ცოცხლად დაბადებულზე) 12.3-მდე, ხოლო 5 წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობა 12.0-დან 8.2-ზე უნდა ჩამოვიდეს.

თბილისის ბაზრების თოქაბა

გმირთა მოედანზე და ვაკე-საბურთალოს ახალ გზაზე დაკიდულ ყვავილებში მერიას ასობით ათასი ლარი აქვს გადახდილი

ანი ჭანკოტაძე

ფოტო: ლევან სარგულაძე

თუ ამ დრომდე გულმოდგინედ არ დაკვირვებხართ, ვერ შეამჩნევდით, რომ ვაკე-საბურთალოს ახალ გზაზე მძღოლებისა და ავტომობილების მგზავრებისთვის სივრცის ესთეტიკურ გაფორმებაზე ქალაქის მერიამ განსაკუთრებულად იზრუნა. სამანქანო გზების შუა ნაწილში განათების თითოეულ ბოძზე საგანგებოდ გაკეთებულ სამაგრებზე

ყვავილების ქოთნებია დაკიდული. ქოთნებში სამფეროვანი ჰიბრიდული იები ყვავის. დაკიდული ქოთნებია დამონტაჟებული გმირთა მოედნის ესტაკადაზეც, სადაც ჭრელფოთოლა სუროების გახარებას ცდილობენ. ბუნებრივია, ქალაქის მცენარეული საფარის გამრავალფეროვნება პოზიტიური ცვლილებაა, თუმცა, საინტერესოა, რატომ გადანყვი-

ტა მერიამ ძვირადღირებული პროექტების დაფინანსება, რომლის მიზანიც უბრალოდ გზატკეცილების დეკორატიული გაფორმებაა.

მერიის ეკოლოგიისა და გამწვანების სამსახურში „ლიბერალს“ უთხრეს, რომ სამანქანო გზებზე დაკიდულ ყვავილებს დეკორატიული დატვირთვა აქვს, ქალაქის ესთეტიკური იერ-სახის გაუმჯობესებას ემსახურება და ანალოგიური დეკორატიული გამწვანების ნიმუშები მსოფლიოს ბევრ ქალაქში გვხვდება.

მართლაც, ქუჩის გასაფორმებლად ყვავილებს ბევრგან იყენებენ. მოედნებსა და ვიწრო ქუჩებში აივნებზე გადმოკიდული ფერად-ფერადად აყვავებული პეტუნებისა და გერანიების ფოტოებს ევროპის პატარა ქალაქები თითქმის სავიზიტო ბარათად მიიჩნევენ. თუმცა, სამანქანო გზატკეცილებზე, სადაც ფეხით მოსიარულეები თითქმის არ დადიან, ავტომობილებიდან ყვავილები არ აღიქმება. თანაც, მანქანების მავნე გამოწვევების წყაროსგან იაფუფუნას ჰიბრიდულ სახეობებს ჰაერის გაწმენდა თითქმის არ შეუძლია. ამიტომაც, მათი დანიშნულება მერიის განმარტების მიუხედავად, გაუგებარია.

„შეუმჩნეველი“ ასობით ათასი ლარი

„ლიბერალმა“ მერიის ეკოლოგიისა და გამწვანების სამსახურის მიერ 2011 წელს გამოცხადებული ტენდერების დოკუმენტაციის შესწავლისას აღმოაჩინა, რომ გზატკეცილების, ერთი შეხედვით, შეუმჩნეველი დეკორატიული გაფორმება ქალაქის ბიუჯეტს ასობით ათასი ლარი უჯდება.

მაგალითად, 2011 წელს დასაკიდი საყვავილე ქოთნების მონტაჟსა და მოვლა-პატრონობაში, რომლის ნიმუშიც ვაკე-საბურთალოს გზაზე დაკიდული ჰიბრიდული იებია, მერიამ 105 680 ლარი გადაიხადა. გმირთა მოედანზე განთავსებული მარადმწვანე მცოცავი მცენარეების – ჭრელფოთოლა სუროების ნერგების შესყიდვა, დარგვა და პატრონობა კი 108 195 ლარი დაჯდა.

თბილისის მერიის ეკოლოგიისა და გამწვანების სამსახურის მიერ გამოცხადებული ორივე ტენდერი შპს. „გრინსერვისმა“ მოიგო, ისევე, როგორც 119 210 ლარიანი ტიტების შესყიდვისა და დარგვის ტენდერი.

შპს „გრინსერვისის“ დირექტორი კობა ხარშილაძეა, ძველი თბილისის რაიონის გამგებლის ყოფილი მოადგილე და ზურაბ ჟვანიას დაცვის ყოფილი უფროსი. ხარშილაძესთან

ერთად, კომპანიის მფლობელია ლაშა ფურცხვანიძეც, თბილისის მერის, გიგი უგულავას ყოფილი მოადგილე და ძველი თბილისის რაიონის ყოფილი გამგებელი.

„გრინსერვისი“ მედიის ყურადღების ქვეშ 2012 წლის აპრილში მოექცა, როდესაც „საერთაშორისო გამჭვირვალობა-საქართველომ“ სატენდერო დოკუმენტაციაზე დაყრდნობით დაადგინა, რომ „გრინსერვისმა“ ბარათაშვილის ქუჩაზე 120 კვიპაროსის დასარგავად მერიის 220 ათას ლარიანი ტენდერი მოიგო. მაშინ მერიის ეკოლოგიისა და გამწვანების სამსახურის ხელმძღვანელმა, გიორგი ქორქაშვილმა „ლიბერალს“ სიტუაცია ასე აუხსნა: „თითო ნერგის კონკრეტულ თანხას ხარჯთაღრიცხვის გარეშე ვერ გამოვყოფ, მთლიანად პროექტი 225 000 ლარი დაჯდა, ამაში შედიოდა როგორც ნერგების ღირებულება, ისე მოსამზადებელი სამუშაოები, ქვაფენილის ამოღება, ნიადაგის მომზადება და სხვა საკმაოდ რთული სამუშაოები. ნერგის სიძვირე კი იმან გამოიწვია, რომ ეს საკმაოდ მაღალი ჯიშის ნერგებია, თითოეული დაახლოებით 4,5 – 5 მეტრის სიმაღლისაა. თანაც ნერგი, რომელსაც თქვენ ერთ ნერგად აღიქვამთ, რეალურად, ერთად შეზრდილი 3 ნერგია.“

მოგვიანებით, თბილისის მერმა, გიგი უგულავამ აღიარა, რომ „გრინსერვისმა“ სახელმწიფოს წინაშე ნაკისრი მოვალეობა არაკეთილსინდისიერად შეასრულა და კომპანიასთან დადებული ხელშეკრულება გააუქმა. თუმცა, კვიპაროსების დარგვის შესახებ ტენდერი მხოლოდ ერთ-ერთია იმ ტენდერებს შორის, რომელშიც „გრინსერვისმა“ გაიმარჯვა. „საერთაშორისო გამჭვირვალობის“ ინფორმაციით, 2010 წლიდან 2012 წლის გაზაფხულამდე „გრინსერვისმა“ თბილისის მერიისგან 4 მილიონის ღირებულების ტენდერები მოიგო. „გრინსერვისმა“ გააფორმა ბათუმის ბულვარი, რიყის პარკი და ა.შ.

„გრინსერვისის“ გარდა გამწვანების სამსახურის 2011 წლის სატენდერო დოკუმენტაციაში ქალაქის დეკორატიული გაფორმებისთვის მსხვილ ტენდერებს იგებენ სხვა კომპანიებიც, მაგალითად, ვარკეთილის მე-3 რაიონში პოლიციის მე-8 განყოფილებისა და ისანი-სამგორის სამმართველოს პოლიციის მე-2 განყოფილების ტერიტორიაზე „მწვანე თარგების“ მოვლა-პატრონობის მომსახურეობა ქალაქის მერიამ „შპს ლოტოსისგან“ 221

■ 2011 წელს დასაკიდი საყვავილე ქოთნების მონტაჟსა და მოვლა-პატრონობაში, რომლის ნიმუშიც ვაკე-საბურთალოს გზაზე დაკიდული ჰიბრიდული იებია, მერიამ 105 680 ლარი გადაიხადა. გმირთა მოედანზე განთავსებული მარადმწვანე მცოცავი მცენარეების - ჭრელფოთოლა სუროების ნერგების შესყიდვა, დარგვა და პატრონობა კი 108 195 ლარი დაჯდა.

799 ლარად შეისყიდა, ისანი-სამგორის პოლიციის რაიონულ სამმართველოს მიმდებარე ტერიტორიაზე „მწვანე თარგების“ მოვლა პატრონობა კი – 46 336 ლარად ასევე „შპს. ლოტოსისგან“. 339 898 ლარი დაუჯდა ქალაქს კახეთის გზატკეცილზე სამანქანო გზებს შორის მიწაყრილისა და გზების გასწვრივ მწვანე ზოლების სარწყავი სისტემა 2011 წელს.

ეს ციფრები მეტყველებს, რომ ქალაქის მერიისთვის გამწვანება პრიორიტეტი უნდა იყოს.

როგორია ქალაქის გამწვანება სინამდვილეში

არქიტექტორი და ურბანისტი, ლადო ვარდოსანიძე თბილისს ერთ-ერთ ყველაზე ნაკლებად გამწვანებულ ქალაქად მოიხსენიებს. იმის მიუხედავად, რომ ბოლო წლებში მერიის გამწვანების სამსახური სხვადასხვა პროექტებში საკმაოდ დიდ თანხას ხარჯავს, სინამდვილეში პროექტების უმრავლესობა არ აისახება ქალაქის გამწვანების ზრდაზე და პროექტების ნაწილს მხოლოდ დეკორატიული და სადავო ესთეტიკური ღირებულება გააჩნიათ. ერთ სულ მოსახლეზე მწვანე ნარგავების ფართობის მაჩვენებელი კი, ექსპერტების შეფასებით, ბევრად ჩამორჩება სტანდარტს. მერიის გამწვანების სამსახურს ერთ სულ მოსახლეზე გამწვანებული ფართობის მაჩვენებელი ჯერჯერობით გამოთვლილი არ აქვს და აცხადებს, რომ მონაცემები უახლოეს მომავალში დაიდება.

„მცენარე ქალაქში თავისებური ფენომენია. არსებობს ურბოფობი და ურბოფილი მცენარეები“ – ამბობს ლადო ვარდოსანიძე. ის აღმაშენებლის გამზირზე ჭადრების გაჩეხვას იხსენებს და თვლის, რომ ამ შემთხვევაში ხეების გაჩეხვის შესახებ მერიის გადაწყვეტილება ნამდვილად სწორი იყო, რადგან ჭადრები იმ ურბანულ გარემოს არ შეეფერებოდა და სხვადასხვა პრობლემას ქმნიდა, თუმცა ურბანისტის აზრით, ზოგადად, ქალაქგეგმარებასა და გამწვანებაში ბოლო წლებში მერიის გადაწყვეტილებების უმრავლესობა არაპროფესიონალურია და შეუძლებელია მსგავსი გადაწყვეტილებები იმ დარგების სპეციალისტებს მიეღოთ, რომლებიც, წესით, უნდა ხელმძღვანელობდნენ მსგავს პროექტებს. ასეთ პროექტებში ლადო ვარდოსანიძე მზიურისა და ზოოპარკს შორის, ტერიტორიაზე ვაკე-საბურთალოს

■ „გმირთა მოედნის შემთხვევაში მერიამ საკითხი ტექნოკრატიულად, მანქანების, და არა ადამიანების, სასარგებლოდ გადაწყვიტა. აქ საერთოდ ამოკვეთილია ქვეითის თემა, არადა თანამედროვე ქალაქის ცხოვრება ორიენტირებული უნდა იყოს ადამიანზე პირველ რიგში, და არა ავტომობილზე“ – მიიჩნევს ქალაქგეგმარებელი.

სამანქანო გზის გაყვანასაც გამოყოფს. ურბანისტი ამბობს, რომ ამ მოქმედებამ არამართო მდინარე ვერეს ხეობა და მრავალწლიანი ნარგავები გაანადგურა, არამედ ჩაკლა გმირთა მოედანი, როგორც ქალაქის ცენტრი და სატრანსპორტო კვანძად აქცია, რის კომპენსირებასაც ქოთნით დაკიდული მცენარეებით ვერ მოახდენენ.

„სიმართლე გოთხრათ, ეს უბრალოდ ცუდი გემოვნება მგონია. დასავლეთშიც შეხვედებით დაკიდულ მცენარეებს, მაგრამ არა ასეთი მასშტაბით და არა სამანქანო გზებზე, სადაც ადამიანები არ დადიან.“ – ამბობს ლადო ვარდოსანიძე და ხაზს უსვამს, რომ გმირთა მოედნის თემატიკაში ზოგადად, ადამიანები არ არიან გათვალისწინებული. ამიტომ, გარემოს დეკორატიული გაფორმების მცდელობა გაუგებარი ხდება.

„გმირთა მოედნის შემთხვევაში მერიამ საკითხი ტექნოკრატიულად, მანქანების, და არა ადამიანების, სასარგებლოდ გადაწყვიტა. აქ საერთოდ ამოკვეთილია ქვეითის თემა, არადა თანამედროვე ქალაქის ცხოვრება ორიენტირებული უნდა იყოს ადამიანზე პირველ რიგში, და არა ავტომობილზე“ – მიიჩნევს ქალაქგეგმარებელი.

ორგანიზაცია „შაფე შპაცე თბილისი“-ის წარმომადგენელი, ანა გაბრიაძე ამბობს, რომ გამწვანებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მოტივი ზოგ შემთხვევაში კონკრეტული კომპანიების მიერ ანაზღაურების აღებაა. ამის მაგალითად გაბრიაძე მრავალწლოვან ხეების მოჭრას ასახელებს მაშინ, როდესაც ამ ხეების გადარჩენა და მკურნალობა უფრო იოლი დაჯდება, ვიდრე მოჭრა. მართლაც 2011 წელს თბილისის მერიას 167 370 ლარის მომსახურება აქვს შესყიდული შპს „თბილისი ანანო და გიორგისაგან“ ხეების მოჭრისა და გატანის მიზნით.

ანა გაბრიაძე ამბობს, რომ თბილისის მერიას სინამდვილეში უფლება არა აქვს ქალაქის გამწვანებისათვის რაიმე ტენდერი გამოაცხადოს, რადგან ზოგადი აგროსტანდარტიც კი არ აქვს შემუშავებული. „2011 წელს სასამართლოში გვექონდა განხილვა და მერიამ აღიარა რომ აგრონორმა არა აქვს – ეს წარმოუდგენელი რამეა, იგივეა, რომ სამშენებლო ნორმა არ იყოს დადგენილი და მშენებლობაზე გამოაცხადონ ტენდერი,“ – ამბობს გაბრიაძე. ■

ყოვანი ანგაოი 11:20
აიანიანი ანილი აოიანი

PRESS-ფონი

აიანიანი ანილი აოიანი

აიანიანი ანილი აოიანი

ფოტორეპორტაჟი

„ჩვენი მკერდი არ იკბინება“

იუსტინა მელნიკიევიჩი

უკრაინის ყოფილი პრემიერ-მინისტრი იულია ტიმოშენკო სასამართლო დარბაზში განაჩენს ელოდებოდა, როდესაც ოთხი წელს ზემოთ შიშველი ქალი კიევის მთავარი სავაჭრო ცენტრის მეორე სართულის ფანჯრებზე აძვრა. მათ თავი ტენტებზე მიიბეს, ხელში პლაკატები ეკავათ და ადამიანებს დაჟინებით მოუწოდებდნენ, ტვინი ამოშავებინათ. ფანჯრებთან შეკრებილი ხალხის ნაწილი გოგონებს ტაშს უკრავდა, ნაწილი კი ლანძღავდა.

ეს იყო ტიპური რექცია უკრაინული ფემინისტური ჯგუფის Femen-ის გამოსვლაზე. ეს ჯგუფი ცნობილი წელსზევით შიშველი პროტესტით გახდა. ანა ჰუცოლის 2008 წელს დაარსებული ჯგუფი, ამჟამად ოც „შიშველ“ აქტივისტსა და 300-მდე მხარდამჭერს აერთიანებს, რომლებიც აქტივისტებს ეხმარებიან – აქციების რეკვიზიტების დამზადებაში თუ იურიდიული კონსულტაციების გაწევაში. ანა ჰუცოლის მსგავსად, აქტივისტების უმეტესობა 20 წელზე ოდნავ უფროსია, ძირითადად – უკრაინის სხვადასხვა პროვინციიდან. ზოგს აქვს უმაღლესი განათლება, ზოგიერთი მათგანი კი სტუდენტია.

Femen-ის აქტივობები ძირითადად ადამიანის იმ უფლებებს ეხება, რომლებიც თავის მხრივ ქალთა უფლებებზე ახდენს გავლენას, როგორც ადგილობრივი, ასევე გლობალური მასშტაბით. იუმორი კი მათი საქმიანობის უმთავრესი ელემენტია, მხიარულება და თვითირონია ხომ უფრო იოლი აღსაქმელია, ვიდრე ხანგრძლივი შეხვედრები და სიტყვით გამოსვლები.

კიევში 2011 წლის ოქტომბერში ჩავედი. მინდოდა ამ ქალებისთვის ფოტოები გადაემელო და მათთან ინტერვიუები ჩამეწერა.

მაინტერესებდა რა აძლევდათ საიმისო მოტივაციას, რომ ყოფილიყვნენ მკვეთრად პროვოკაციულები და რისკიანები ასეთ კონსერვატიულ და პოლიტიკურად პასიურ საზოგადოებაში. მათი პროტესტის მიზეზები და თემები, შესაძლოა, ზოგჯერ შემთხვევითიც იყოს; შესაძლოა, პროტესტის ამ ფორმამ შიშველი სხეულების გამოყენებით გაგალიზიანოთ კიდევ, მაგრამ ამ გოგონებს სწამთ იმის, რასაც აკეთებენ და საკუთარ საქციელზე პასუხისმგებლობას თვითონვე იღებენ. არიან ახალგაზრდები, ველურები, განათლებულები და ძალიან ამბიციურები.

27 წლის ანა ჰუცოლმა, შეკითხვაზე თუ რა ტიპის გოგონებს იღებდა ის Femen-ში, ასე გვიპასუხა: მათ სხვადასხვა მოტივაცია აქვთ და შესაძლოა, საერთოდაც მცდარი შეხედულებები ჰქონდეთ, მაგრამ მაინც ვრთავ ნებას შემოგვიერთდნენ. არავის ვუშვებ უარით. არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს რატომ მოდის გოგო Femen-ში, რადგან ვიცი, რომ მას სწორ მოტივაციას გაუზრუნო და მის ცხოვრებაში პატარა რამეს მაინც შეეცვლით. გოგო, რომელიც ჩვენს ორგანიზაციაში და ჩვენს აქტივობებში მიიღებს გამოცდილებას, არასოდეს გაებმება სექს-ტურიზმის ხაფანგში. მას ყოველთვის შეეძლება, რომ ამა თუ იმ გზით დაიცვას თავი.

ხოლო რაც შეეხება ქალების მკერდს: ფემინისტები ხშირად თავადვე იყენებენ მამაკაცურ სტერეოტიპებს. მამაკაცებმა მოგვახვიეს თავს, რომ ქალის სხეული და მკერდი აკრძალულია. ქალის მკერდში არაფერი ამორალური არაა, მაგრამ უცნაურია, როდესაც წელს ზემოთ შიშველები გავდივართ გარეთ, ხალხი შოკში ვარდება და გული მისდით, თითქოს პირველად ნახეს ის.

ტატიანა ზეცერკოვნა (22 წლის). კოსტიუმი წარწერით – არაა ფოტოები, არაა დემოკრატია. ხოლო ფოტოაპარატი იარაღის მსგავსად აქვს მომარჯვებული:

საქართველოში ხუთი ჟურნალისტი დააპატიმრეს, მათ შორის პრეზიდენტის პირადი ფოტოგრაფი. ჟურნალისტებს ბრალი რუსეთის სასარგებლოდ ჯაშუშობაში დასდეს, მიუ-

ხედავად იმისა, რომ დამამტკიცებელი საბუთი არ ჰქონდათ. ბევრმა ჟურნალისტმა მოგვმართა ჩვენ დასახმარებლად და ჩვენც მხარი დავუჭირეთ მათ, რადგან ჟურნალისტები ხშირად გვიცავენ ჩვენ (როგორც Femen-ს), მათ შორის პოლიციისგანაც კი. გარდა ამისა გვეხმარებიან, რომ ჩვენი იდეები გავავრცელოთ – ამიტომაც ამოვუდექით მათ გვერდით.

23 წლის საშა (ალექსანდრა) შეეჭენკო საკუთარ ოთახში ისვენებს, ვიდრე ეროვნულ სტადიონზე პროტესტის გამოსახატავად წავა:

სიმართლე გითხრათ, საერთოდ არ მეშინია პოლიციის ან დაპატიმრების. ერთადერთი, რისიც მეშინია წარუმატე-

ბლობაა. როდესაც საპროტესტო მსვლელობაზე მივდივარ, ჩანთაში მხოლოდ თბილ ტანსაცმელს და წიგნებს ვილაგებ. ციხეში სხვა არაფერი გჭირდება, მხოლოდ წიგნები და თბილი ტანსაცმელი.

25 წლის ინნა შევჩენკო იულია ტიმოშენკოს ფორმაში:
„რაც შეეხება ბრალდებას, რომ ჩვენ უკრაინელი ქალის
ხატს შევფურაცხვყოფთ და ა.შ. – მე მგონია, რომ პირიქითაა,
ჩვენ შევცვალეთ უკრაინელი ქალის ხატი და მთელს ევრო-
პას ვანახეთ, რომ ჩვენს ქვეყანაში არიან შიშველი ქალები,
რომლებიც პროტესტს გამოთქვამენ, ნაცვლად იმისა, რომ
შიშველი სხეული ქუჩაში 500 დოლარად გაყიდონ.“

„ინამ ერთ-ერთ ინსტიტუტში კვლევა ჩაატარა, რომლის მეშვეობითაც ცდილობდა, გაეგო რას ნიშნავს ახალგაზრდა გოგონებისთვის ფემინიზმი და იცოდნენ თუ არა მათ ამის შესახებ. გოგონების უმეტესობამ, მგონი 80%-მდე, უპასუხა რომ მათ ფემინისტობა არ სურდათ, რადგან უნდოდათ, რომ რესტორანში კაცებს გადაეხადათ. ფემინისტური კულტურა უკრაინაში არ არსებობს. ხალხმა არც კი იცის, რა არის ფემინიზმი“

24 წლის ანა და დედამისი, 64 წლის ყოფილი ინჟინერი
ოლგა სერგეევანა. Femen-ის შიშველი აქტივისტები:

ოლგა: „მოვიდა დრო, როდესაც ადამიანებს მოთმინება
ალარ ჰყოფნით, Femen-ის გოგონები და მე, მათ შორის ერ-
თადერთი დედა, მოქმედებაზე გადავდივართ, ხოლო ხალხი
ჩვენზე აჩერებს ყურადღებას.“

23 წლის საშა (ალექსანდრა) შეეჩენკო დააპატიმრეს, საპროტესტო აქცია – „ჩართე საკუთრი ტვინი“-ში – მონანი-ლეობის გამო, რითაც ის უკრაინულ ხალხს დამოუკიდებელი პოლიტიკური არჩევანის გაკეთებისაკენ მოუწოდებდა.
„დემოკრატია და სამოქალაქო საზოგადოება მართონს

შგავს. არ შეიძლება, რომ თვენახევარში რევოლუცია მოახდინო, შემდეგ კი დაჯდე და იფიქრო, რომ ყველაფერი კარგად მიდის. ჩვენ უნდა გავაგრძელოთ მუშაობა და ხელისუფლების კონტროლი.“

ეგენია კრაიზმანი, 23 წლის
„ფემინიზმი ქალების სიტყვაა, ქალების დემოკრატიაა. ყოველთვის არსებობენ ადამიანები, რომლებსაც რაღაც მოსწონთ, რაღაც კი – არა. ასეა Femen-ის შემთხვევაშიც, ვიღაცებს მოწონვართ, ვიღაცებს კი არა.“

მითაბი და სინამდვილა ჰესების შესახებ

ხერთვისის, ფარავნის, დარიალის, მაჭახელას, ხდის, ენგურის, ნენსკრას ხეობების ლანდშაფტებს ჰესების აშენების შემთხვევაში განადგურება ემუქრება.

ირაკლი მაჭარაშვილი, არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივა“

2008 წლის 18 აპრილს საქართველოს მთავრობამ დაამტკიცა სახელმწიფო პროგრამა „განახლებადი ენერჯია 2008“. ამ დადგენილების საფუძველზე 2008 წლის 23 აპრილს საქართველოს ენერგეტიკის მინისტრმა გამოსცა ბრძანება, რომლითაც დამტკიცდა პოტენციური ჰესების ნუსხა და გამოცხადდა „ინტერესთა გამოსატვა“ ჰესების მშენებლობის მიზნით. ეს ნუსხა დაახლოებით 30-ჯერ შეიცვალა. მას ან ემატებოდა ახალი ჰესები, ან აკლდებოდა, ან იცვლებოდა ნუსხაში არსებული ჰესების სიმძლავრე.

დღეისათვის საქართველოს მთავრობასა და ქართულ თუ უცხოურ კომპანიებს შორის დადებულია 40-ზე მეტი ურთიერთგაგების მემორანდუმი ან/და შეთანხმება მცირე, საშუალო და დიდი ჰესების მშენებლობის თაობაზე. ზოგიერთის მშენებლობა

უკვე დაწყებულია, უმეტესობა კი, დაგეგმვის სხვადასხვა ეტაპზეა.

თითქოს ამაში ცუდი რა უნდა იყოს – თუ არის რესურსი, ის უნდა გამოიყენო. მაგრამ პრობლემას ქმნის შემდეგი გარემოება: მდინარე, რომელიც ცოცხალი ორგანიზმია და უამრავ ეკოსისტემურ სერვისს ასრულებს, განხილულია, როგორც მხოლოდ „ენერგეტიკული რესურსი,“ ტურბინის მამოძრავებელი საშუალება. იმისათვის რომ ჩვენმა არცთუ დიდმა მდინარეებმა რაც შეიძლება მეტი დენის გამომუშავება შესძლოს, ხელოვნურად, ეკოლოგიური მოთხოვნების უგულვებელყოფის ხარჯზე, გაზრდილია პოტენციური ჰესების სიმძლავრე.

საქართველოში დაგეგმილი ჰესების დიდი უმრავლესობა, დერივაციული ტიპისაა. დერივაციული ჰესი – ფუნქციონირებს მცირე კაშხლით ან მის გარეშე. მდინარის ნაწილი ბუნებრივი კალაპოტიდან გადაისროლება დერივაციულ მილში ან არხში და მიემართება ელექტროტურბინებზე. ზოგადად, დერივაციული ჰესი, კაშხლიანთან შედარებით, ნაკლები მასშტაბის გარემოსდაცვით, სოციალურ და ეკონომიკურ რისკებს შეიცავს, ვინაიდან არ საჭიროებს დიდი ფართობის დატბორვას, რასაც თან ახლავს იძულებითი გადასახლება, ეკოსისტემებისა და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების წყლით დაფარვა. თუმცა, დაგეგმილი ჰესების რაოდენობიდან, გეოგრაფიიდან და რაც მთავარია, პროექტების დიზაინიდან გამომდინარე, არანაკლებ საშიშროებას შეიცავენ, ვიდრე წყალსაცა-

ფოტო „მწვანე ალტერნატივა“

ვიანი ჰესები. საქმე ისაა, რომ 2011 წლიდან საქართველოში ყველა დერივაციული ჰესის პროექტის დიზაინისას გამოიყენება შემდეგი მიდგომა: მდინარის მნიშვნელოვან ნაწილზე ბუნებრივ კალაპოტში რჩება მდინარის საშუალო მრავალწლიური ხარჯის მხოლოდ 10%-ი, ხოლო დანარჩენი წყალი დერივაციული მილების, არხებისა და გვირაბების მეშვეობით, კილომეტრობით მანძილზე გადაისროლება ჰესისკენ.

როგორც წესი, ჰესების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზმ) ანგარიშებში აღიშნულია, რომ საბჭოთა კავშირის დროინდელი პრაქტიკის მიხედვით, მდინარის „სანიტარული ხარჯი“ განისაზღვრება მდინარის საშუალო მრავალწლიური ხარჯის 10%-ით. ასევე აღნიშნავენ, ასეთი წესი შეესაბამება ევროპაში მიღებულ ნორმებს. გარემოს დაცვის სამინისტრო, რომელიც პასუხისმგებელია ინვესტორების მიერ მომზადებული ანგარიშების განხილვასა და ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის გაცემაზე, როგორც წესი, ეთანხმება ამგვარ პოსტულატებს. ამრიგად, ბიოლოგიური მრავალფეროვნება ნადგურდება არა დატბორვის, როგორც ეს დიდკაშხლიანი ჰესების შემთხვევაშია, არამედ წყლის წართმევის გამო.

პრობლემას ქმნის ჰესის პროექტის განხორციელების წესიც (თანამიმდევრობა).

ინვესტორმა უნდა წარმოადგინოს საბანკო გარანტია, რაც 100 მეგავატამდე ჰესის შემთხვევაში უდრის 170000 აშშ დოლარს ყოველ მეგავატზე. ინვესტორი ასევე ვალდებულია წარმოადგინოს ხელშეკრულება ელექტროენერჯის 10 წლით გაყიდვაზე. შემდეგ ეტაპზე ინვესტორი და ენერგეტიკის სამინისტრო დებენ ხელშეკრულებას ან მემორანდუმს, სადაც უკვე განსაზღვრულია ასაშენებელი ჰესის პარამეტრები, მშენებლობის დაწყებისა და დასრულების თარიღები. მხოლოდ ამის შემდეგ იწყებს ინვესტორი გზმ პროცესს. მის მიერ მომზადებულ გზმ ანგარიშზე გარემოს დაცვის სამინისტრო წერს სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნას, რომლის საფუძველზეც ეკონომიკის სამინისტრო ან ადგილობრივი თვითმმართველობა (მცირე ჰესის შემთხვევაში) გაცემს მშენებლობის ნებართვას. ეს გარემოება – ჰესის პარამეტრების განსაზღვრა მემორანდუმით, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების დაწყებამდე, პრაქტიკულად, აზრს უკარგავს ეკოლოგიურ კვლევას და სპობს გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით მისაღები ალტერნატივების განხილვის შესაძ-

■ ბიოლოგიური მრავალფეროვნება ნადგურდება არა დატბორვის, როგორც ეს დიდკაშხლიანი ჰესების შემთხვევაშია, არამედ წყლის წართმევის გამო.

ლებლობებს. იმ შემთხვევაში, თუ ინვესტორი ვერ მოახერხებს მემორანდუმით დადგენილ დროში, მემორანდუმითვე განსაზღვრული სიმძლავრის ჰესის აშენებას, ის დაჯარიმდება და შეიძლება საგარანტიო თანხაც ჩამოართვას სახელმწიფომ. როგორც წესი, გარემოს დაცვის სამინისტრო დადებითი ეკოლოგიური ექსპერტიზის გაცემით „აპრავებს“ ენერგეტიკის სამინისტროსა და ინვესტორს შორის ხელმოწერილ მემორანდუმს.

ყველა ამ მემორანდუმში განსაზღვრული ჰესების სიმძლავრე (რომელიც ხელოვნურად არის გაზრდილი გარემოს დეგრადაციის ხარჯზე) ეყრდნობა ერთ-ერთი ქართული ორგანიზაციის მიერ USAID-ის დაფინანსებით მომზადებულ კვლევას. მასში მითითებულია, რომ USAID-ი არ აგებს პასუხს კვლევის შინაარსზე. უფრო მეტიც, USAID აღნიშნავს, ინფორმაცია, რომელიც მან გადასცა ენერგეტიკის სამინისტროს მისივე თხოვნის საფუძველზე, ძალზე ზოგადია და არ უნდა ყოფილიყო გამოყენებული ეკონომიკური ხასიათის გადაწყვეტილებების მიღებისას. მიუხედავად ამისა, ეს მონაცემები განთავსებულია ენერგეტიკის სამინისტროს ვებ-გვერდზე და მასში განსაზღვრული ჰესების სიმძლავრეები საფუძველად ედება ინვესტორებსა და სახელმწიფოს შორის დადებულ მემორანდუმებს. ენერგეტიკის სამინისტრო წლებია იმეორებს, რომ მისი მემორანდუმები ეყრდნობა USAID-ის კვლევას და ამდენად სწორია.

მაგალითად, რა მოხდა დარიალი ჰესთან მიმართებაში – თავიდან მისი სიმძლავრე 50 მეგავატით იყო განსაზღვრული, მაგრამ რამდენჯერმე შეიცვალა: ენერგეტიკის მინისტრის 2010 წ. 17 თებერვლის N10 ბრძანებით, გაიზარდა 93 მეგავატამდე, ხოლო ენერგეტიკის მინისტრის 2010 წლის 12 ოქტომბრის N54 ბრძანებით – 99.9 მეგავატამდე. 2011 წლის მაისში მთავრობასა და კომპანიას შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით კი ჰესის სიმძლავრე 110 მეგავატია. „ლიბერალთან“ ინტერვიუში „დარიალი ენერჯის“ დირექტორმა ზურაბ ალავიძე განაცხადა, რომ 110 მეგავატამდე გაზრდა სწორედ ენერგეტიკის სამინისტროს მოთხოვნით მოხდა, კომპანიის სურვილი იყო 70 მეგავატის აშენება. 110 მეგავატამდე სიმძლავრის გაზრდას სხვა შედეგიც მოჰყვა. შეთანხმება ითვალისწინებს საჯარიმო სანქციებს, კომპანიის მიერ ნაკისრი ძირითადი ვალდებულებების დარღვევისათვის. გადასახდელი ჯარიმების მაქსიმალური ოდენობა შეზღუდულია 600 ათასი აშშ დოლარით, მაგრამ ეს ვალდებულე-

ბა არაა უზრუნველყოფილი საბანკო გარანტიით, ან სხვა რაიმე სახის უზრუნველყოფით. უფრო მეტიც, შეთანხმებით, ზოგადად (და არამართო ჯარიმებთან დაკავშირებით), კომპანიის ვალდებულებები საერთოდ არაა უზრუნველყოფილი, არც საბანკო გარანტიით და არც სხვა სახის უზრუნველყოფით. 70 მეგავატიანი ჰესის პროექტის შემთხვევაში გარანტია 11900 000 აშშ დოლარი იქნებოდა.

ენერგეტიკული პროექტების მასობრივი განვითარების მომხრე ტექნოკრატები, საკუთარი შეხედულებების დასამტკიცებლად იყენებენ სხვადასხვა მოსაზრებებს, რომლებიც ემყარება არასწორ არგუმენტებს და ამ საკითხის გარშემო შექმნილ მითებს.

მითი 1. „დერივაციული ჰესის მშენებლობის მდინარის კალაპოტში წყლის 10%-ის დატოვება არის საბჭოთა პერიოდიდან საქართველოში დამკვირდებული პრაქტიკა და ის შეესაბამება ევროპულ და ამერიკულ სტანდარტებს“.

საბჭოთა პერიოდში აშენებული არც ერთი დერივაციული ჰესის მშენებლობის დროს არ ყოფილა გამოყენებული ე.წ. 10%-იანი ლიმიტი; ამგვარი ლიმიტი არ იყო დადგენილი არც ერთი ნორმატიული აქტით. მდინარის კალაპოტში 10%-ის დატოვება რომ მისაღები და შესაძლებელი ყოფილიყო, ზაჰესი იქნებოდა არა საშუალო ჰესი – 36,8 მეგავატიანი, არამედ დიდი ჰესი, მაგალითად – 150 მეგავატიანი. სამაგიეროდ, მცხეთიდან თბილისამდე მდინარე მტკვრის მაგივრად იქნებოდა მისი მეთაფი სიდიდის ლეღე.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ მსგავსი ლიმიტები არ არსებობს არც ევროპის ქვეყნებში და არც აშშ-ში. საქართველოში ამგვარი პრაქტიკის დამკვირდება მხოლოდ 2011 წლიდან დაიწყო. ამ შემთხვევაშიც, ადგილი აქვს ე.წ. „ტენანტის მეთოდის“ (იგივე „მონტანას მეთოდი“) არასწორ ინტერპრეტაციას. შეფასების ამ მეთოდის თანახმად, მდინარეში წყლის 10%-ის დატოვების შემთხვევაში, თევზის ჰაბიტატის მდგომარეობა იქნება „ცუდი ან მინიმალური“. ამდენად, ეს მითი, რომელსაც, ინვესტორი კომპანიები და მთავრობა წარმოაჩენენ, როგორც საყოველთაოდ მიღებულ ან/და საქართველოში არსებულ პრაქტიკას, არ შეესაბამება სინამდვილეს. ასევე არ შეესაბამება სინამდვილეს, თითქოს, ასეთი საპროექტო გადაწყვეტის შემთხვევაში, გაზემოზე ზეგავლენა იქნება „მინიმალური“ და „უმნიშვნელო“.

მითი 2. „დერივაციული ჰესები არ საჭიროებენ დიდ წყალსაცავებს, ამიტომ არანაირ საფრთხეს არ წარმოადგენენ ბუნებისათვის, ისინი ბუნებისადმი მეგობრული ჰესებია“.

ჰესების დაგეგმვისთვის აუცილებელია მდინარეების წყლისა და მყარი ნატანის ხარჯის მრავალწლიური დაკვირვების მონაცემები; ასეთი მონაცემები კი, ან არ არსებობს, ან 25-30 წლის წინანდელია. შესაბამისად, არ არსებობს სარწმუნო ინფორმაცია, რა რაოდენობის წყლის აღება იქნებოდა ოპტიმალური გარემოსდაცვითი და ენერგეტიკული თვალსაზრისით. როგორც აღვნიშნეთ, ინვესტორსა და სახელწიფოს შორის გაფორმებულ მემორანდუმებში გარემოს კვლევის დაწყებამდე განისაზღვრება ჰესების სიმძლავრე. ეს კი აჩენს საფრთხეს, რომ კომპანია მდინარიდან გამოიყენებს იმდენ წყალს, რამდენიც საჭიროა მემორანდუმით განსაზღვრული სიმძლავრის მისაღწევად და არა იმდენს, რამდენიც საჭიროა იყოს ბუნება შეუქცევადი დეგრადაციისგან დასაცავად.

მითი 3. „მცირე და საშუალო ჰესები არ წარმოადგენს საფრთხეს ბუნებისათვის“.

თუ ჰესი იმგვარადაა დაპროექტებული, რომ მდინარეში რამდენიმე კილომეტრის მანძილზე ბუნებრივი ჩამონადენის მხოლოდ 10% რჩება, ნებისმიერი ზომის ჰესმა შეიძლება ეკოსისტემის დეგრადაცია გამოიწვიოს. ხშირად ჰესების მშენებლობა იგეგმება ხელუხლებელ ეკოსისტემებში, რაც კიდევ უფრო ამძიმებს პროექტების უარყოფით ზეგავლენას ბიომრავალფეროვნებაზე. ასევე, ხშირ შემთხვევაში, ჰესები იგეგმება არსებულ და დაგეგმილ დაცულ ტერიტორიებზე, ან მათ უშუალო სიახლოვეს (ხდე, დარიალი, მაჭახელა, ფარავნის ხეობა, კინტრიში და სხვ.).

ხდის, დარიალის, მაჭახელას და სხვა უნიკალურ ხეობებში ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება არა მხოლოდ უსამართლო, არამედ უკანონოც არის. საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, არ შეიძლება დადებითი ეკოლოგიური დასკვნა გაიცეს, თუ შემოთავაზებული საქმიანობით ირღვევა კანონი. „გარემოს დაცვის შესახებ“, „საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“ კანონების მიხედვით, აკრძალულია ყოველი ქმედება, რომელმაც შეიძლება ზიანი მიაყენოს ველურ მცენარეთა და გარეულ ცხოველთა სამყაროს, საბინადრო გარემოს და სამიგრაციო გზებს, აკრძალულია ყოველგვარი ქმედება, რომელსაც შეიძლება მოჰყვეს გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების რაოდენობის შემცირება, მათი საბინადრო გარემოს და საარსებო პირობების გაუარესება. სამწუხაროდ, გარემოს დაცვის სამინისტროს ექსპერტები კანონის ამ ნორმებს ან არ იცნობენ, ან არ გრძნობენ პასუხისმგებლობას მისი დარღვევისათვის.

მითი 4. „ჰესების წარმოებული ენერჯია ეკოლოგიური თვალსაზრისით მისაღებია, ვინაიდან ჰესები არ იწვევს კლიმატის ცვლილებას“.

კლიმატის ცვლილება გარემოს (ბიომრავალფეროვნების) განადგურების ერთ-ერთი ფაქტორია. ცვლილება გარემოს (ბიომრავალფეროვნების) განადგურების გაცილებით ძლიერი ფაქტორია საბინადრო გარემოს განადგურება, დეგრადაცია და ფრაგმენტაცია, რისი შედეგიცაა დედამიწაზე სახეობების 70%-ის გადაშენების საფრთხის წინაშე დადგომა. სწორედ ამას იწვევს მდინარის მნიშვნელოვან ნაწილში ბუნებრივ კალაპოტში წყლის მხოლოდ მეთაედის დატოვება. კლიმატის ცვლილებაზე საქართველოს ინდუსტრიას ნულოვანი ზეგავლენა აქვს, ამიტომ ეს არგუმენტი არის სრულიად არა-ლევანტური.

მითი 5. „ჰესების აშენება მნიშვნელოვანია ქვეყნის ენერგეტიკული დამოუკიდებლობისათვის“

მთავრობასა და ინვესტორებს შორის დადებული ხელშეკრულებების/მემორანდუმების მიხედვით, ჰესის მშენებელი კომპანია მისი მმართველი და მფლობელი ხდება. ჰესების გამოუმუშავებული ელექტროენერჯია განკუთვნილია საზღვარგარეთ ექსპორტისათვის. საქართველოს მხოლოდ ზამთრის სამ თვეში და თანაც საკმაოდ ძვირად მიეწოდება დენი. აქედან გამომდინარე, შეიძლება, რომ როდესაც საქართველოს დასჭირდება საკუთარი საწარმოების განვითარებისათვის ჰესის აშენება, თავისუფალი მდინარე აღარ აღმოჩნდება.

მითი 5. „ბოლო წლებში ელექტროენერჯი მოხმარება ქვეყანაში დაახლოებით 10%-ით იზრდებოდა და მომავალში ზრდის ტენდენცია კვლავ გაგრძელდება“.

2001 წლის შემდეგ სახელმწიფოს არ შეუდგენია ენერგეტიკული ბალანსი; გავრცელებული მოსაზრება ელექტროენერჯიაზე მოთხოვნილების ზრდის ტენდენციის შესახებ, მეტად საეჭვოა და არ დასტურდება ესკო-ს ოფიციალური მონაცემებით. პირიქით, ბოლო წლის განმავლობაში შემცირდა ელექტროენერჯის მოხმარება. ცალკე შესწავლის საგანია, თუ რამდენად მოიმატა ხელოვნურად ელექტროენერჯის მოხმარებამ ყოვლად არაენერგოეფექტური შენობების მომრავლების შედეგად. მარტო შუშის პოლიციის შენობები, იუსტიციის სახლებსა და ახალი პარლამენტის შენობას რამდენი დენი მიაქვს იმის გამო, რომ ზამთარ-ზაფხულ კონდიციონერბა ჩირდება.

მითი 6. „ჰესების მასობრივი მშენებლობა მნიშვნელოვანია ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებისათვის“.

მემორანდუმით განსაზღვრული ყველა ჰესის მშენებლობის შემთხვევაში, საბოლოოდ დაახლოებით 2000 დროებითი სამუშაო ადგილი შეიქმნება. აქედან ადგილობრივი მოსახლეობა მხოლოდ ნაწილობრივ იქნება დაქირავებული არაკვალიფიციურ, დროებით, დაბალანაზღაურებად სამსახურში.

მითი 7. „თუ ჰესები არ აშენდა, 2-3 წელიწადში საქართველოში შეიძლება 90-იანი წლების სიბნელე დაბრუნდეს, ჰესების პროექტების შეჩერება ნიშნავს პროგრესის შეჩერებას, ნგრევას, წარსულში დაბრუნებას“.

მაშინ როდესაც ვიცით, რომ 90-იანი წლების სიბნელე არა ჰესების ნაკლებობის, არამედ ენერგომედიის მოღვაწეობის შედეგი იყო, როდესაც ვიცით, რომ იმ ბნელი 90-იანების შემდეგ პრაქტიკულად არც ერთი ჰესი არ აშენებულა და მაინც ნათელში ვართ, ასეთი მტკიცება სწორედ რომ დემაგოგიაა.

ერთიც მინდა ვიკითხო: რატომ არ ითვლება ნგრევად ხერთვისის, ფარავნის, დარიალის, მაჭახელას, ხდის, ენგურის, ნენსკრას ხეობების ხელთუქმნელი ლანდშაფტების განადგურება?

სამწუხაროა, რომ პრეზიდენტი სააკაშვილი, მისი პარტიის წევრები და მისი პერიოდიდან დარჩენილი ჩინოვნიკები ხშირად მიმართავენ ხოლმე ასეთ შედარებებს. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს არის შანტაჟი ახალი მთავრობის მისამართით, რათა „აღმშენებლობის“ კურსის გაგრძელების საბაბით, სინადვილში გაგრძელდეს გადანყვეტილების

მიღების გაუმჭვირვალე პრაქტიკა და გარემოსდაცვითი მოთხოვნების უგულებელყოფა. სამწუხაროდ, ასეთ შანტაჟს აყვება ხოლმე მთავრობაც და მყისიერად აცხადებენ, რომ არათუ შეაჩერებენ ამ დესტრუქციულ პროექტებს, რასაც პირდებოდნენ ამომრჩეველს პირველ ოქტომბრამდე, არამედ უფრო დიდი მასშტაბითა და სწრაფი ტემპით გააგრძელებენ. და ამ ე.წ. „აღმშენებლობას“ განუკითხავად ეწირება საქართველოს უნიკალური ბუნებრივი და კულტურული გარემო. ამ კოჰაბიტაციის თვალსაჩინო მაგალითია დარიალის იავარყოფა. იმის ნაცვლად, რომ ახალი მთავრობა პოლიტიკურად გამიჯვნოდა მისი წინამორბედების მიერ ჩადენილ კანონდარღვევებს, იქცა მის ადვოკატად და დაასრულა თერგის დასამარება. ჯერი ხდის ხეობაზეა...

■ ამ ე.წ. „აღმშენებლობას“ განუკითხავად ეწირება საქართველოს უნიკალური ბუნებრივი და კულტურული გარემო. ამ კოჰაბიტაციის თვალსაჩინო მაგალითია დარიალის იავარყოფა.

„როგორც „ქართული ოცნება“ არსებობს, ასევე არსებობს ბუკიკიოს ოცნება, ეს არის მშვიდობიანი საქართველო, მე მინდა, ეს იყოს ისეთი ქვეყანა, სადაც ქართველებს არ ექნებათ სურვილი, ერთმანეთს ებრძოლონ, ეჩხუბონ, ვფიქრობ, ახალი პოლიტიკური პარტია ხომ არ შემექმნა საქართველოში, ხუმრობის გარეშე კი ჩემი ოცნება მართლაც, საქართველოში იყოს მშვიდობა“ –

ვენეციის კომისიის ხელმძღვანელი ჯანი ბუკიკიო

„ამ მთავრობასთან დიალოგი პრაქტიკულად შეუძლებელია, ამიტომ რიტორიკულ კითხვას დავსვამ: როდის დაამთავრებს ახალი მთავრობა აი, ამ ჩუკენობას და როდის გადავა ახალი მთავრობა რეალური საქმის კეთებაზე,“ –

თბილისის მერი გიგი უგულავა

„საქართველოს ხელისუფლებამ ციხიდან გამოუშვა ექსტრემისტი ჩახალიანი და პარალელურად იწყებს დევნას ყველა იმ პირის წინააღმდეგ, ვინც ახალქალაქში სეპარატიზმის საფრთხე გააჩნია და საქართველოს სახელმწიფოებრიობა გააძლიერა. მინდა, განვაცხადო, რომ ყველა ღონისძიება, რაც სამცხე-ჯავახეთში უკანასკნელ წლებში ხორციელდებოდა, შეთანხმებული იყო ჩემთან და მე პირადად მზად ვარ, პასუხი ვაგო ამ ქმედებებზე,“ –

„ნაციონალური მოძრაობის“ გენერალური მდივანი ვანო მერაბიშვილი

„ადამიანს ხანდახან თავისი საყვარელი ცოლი ბეზრდება, არათუ ხალხს თავისი მთავრობა. ასე, რომ, გარკვეული დროის შემდეგ ურთიერთობის მოთხოვნილება შეიძლება ისევ გაჩნდეს. ასე, რომ, მე მგონია, ნებისმიერ დემოკრატიაში არის განვითარების ციკლი. მე ვთვლი, რომ დემოკრატია ეს არის ორი ნაბიჯი წინ და ერთი უკან“, –

საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი

„თავს მოხვეულმა ID ბარათმა არაერთ ოჯახს შეუქმნა დიდი პრობლემა, თუნდაც ბავშვის აცრის ან განათლების მიღების მხრივ, და ეს პრობლემები არ უნდა დარჩეს პრობლემებად,“ –

ოუსტიციის მინისტრი თეა წულუკიანი

www.ucnobifm.ge

 RBS

NATIONS™

ქვესი ჯარის რეგვიმონტო
2 თებერვლინს
ყოვნიც გეგათ ჰვირანს

